

SAMBAND

No. 54. Oktb. 1912.

“Samband”, — fortsættelse af kvartalskriftet Valdris Helsing — udkommer hver maaned, er tilegnet bygdela-bevægelsen og vil søge at fremme bygdela-genes formaal og arbeide for deres fremgang og trivsel. Abonnementspris, \$1.00 aaret; enkelte hefter 10 cents hvert.

Udgives af SAMBAND PUBLISHING ASSOCIATION, 322 Cedar Ave., Minneapolis, Minn.

Bestyrer og redaktør:

A. A. Veblen.

ISSUED MONTHLY AT MINNEAPOLIS, MINN.

Entered as second-class matter December 5, 1910, at the post office at Minneapolis, Minn., under the Act of March 3, 1879.

FLAT-BREAD

ÆGTE NORSK FLADBRÖD

A NUTRITIOUS, PALATABLE FOOD

A Perfect Blending of Food Cereals, Containing the Most Nourishing Elements. It Builds up the Weak and Satisfies the Healthy.

FLAT-BREAD is the breakfast food on which were reared the Norse Vikings of old, and which nourished them in their active life on land and sea. It is still the "staff of life" of their modern descendants, and by its results proves itself to be not only a builder of brawn, but the king of brain foods as well. See that your grocer keeps it. Put up in air-tight cartons containing from 15 to 17 ounces net.

MANUFACTURED BY

Haugsrud-Markkanen Co.

Wholesale Dealers in Produce and Groceries.

DULUTH, MINN.

1828--30 WEST MICHIGAN STREET.

Samband

(continuation of Valdris Helsing)

is a monthly magazine devoted to old country folk-lore, tradition, and history, and historical and biographical sketches from the Norwegian settlements in America. It is especially dedicated to the bygdelag movement among Americans of Norwegian origin or descent, and seeks to further the growth of the bygdelag societies and the attainment of their aims and objects.

Subscription price, \$1.00 a year.

Single copies, 10 cents.

Published at 322 Cedar Ave., Minneapolis, Minn., by the Samband Publishing Association

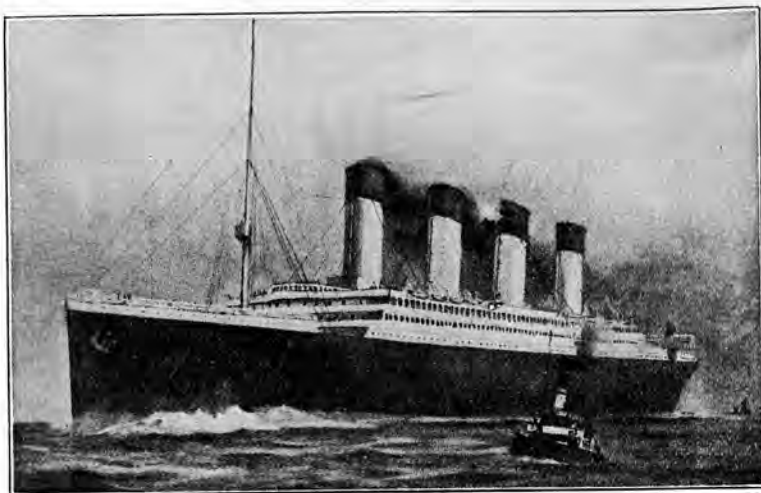
Manager and editor:

A. A. Veblen.

Indhold af No. 54, Oktober, 1912:

	Side.
Anden aargang afsluttet	437
Rock Prairie. XII. Dr. J. S. Johnson	439
Numedøls pionerer i Clayton og Fayette County, Iowa. G. Gregerson	443
Erindringer og livsskildring. H. K. Sanden	452
Grant og Galena. B. L. Wick	459
Address at Valdris banquet. Hon. H. T. Helgeson . . .	463
Tale ved Valdrisstevnet 1912. J. C. M. Hanson.....	471
Beretning om Valdrisstevnet	481
Hilsen fra Gudbrandsdalslaget	487
Helsing til Valdrisgjestebøet. Knut Kjøs	487
Fagerliens Tvillinger. Anmeldelse	488

Vi tillader os at kalde vore læseseres opmærksomhed hen paa avertissementerne. De er fra paalidelige firmaer alle sammen og at stole paa. Nævn "Samband" naar du svarer paa dem.

The White Star Line

indbefatter

Verdens største, fineste og mest moderne indredede Dampskib

OLYMPIC

45,000 Tons—882 Fod lang.

ADRIATIC, BALTIC, CEDRIC, CELTIC,
fra 21,000 til 25,000 Tons.

Ligesaa de store nye og godt likte Dampskibe

LAURENTIC og MEGANTIC.

EKSKURSIONER AFGAAR:

Seiler:		Seiler:	
TEUTONIC.....	Lørdag 5te Okt	CANADA.....	Lørdag 19de Okt
MAJESTIC.....	Lørdag 5te Okt	OLYMPIC.....	Lørdag 19de Okt
CYMRIC.....	Tirsdag 8de Okt	ARABIC.....	Tirsdag 22de Okt
CELTIC.....	Torsdag 10de Okt	BALTIC.....	Torsdag 24de Okt
LAURENTIC.....	Lørdag 12te Okt	MEGANTIC.....	Lørdag 26de Okt
OCEANIC.....	Lørdag 12te Okt	MAJESTIC.....	Lørdag 26de Okt
ADRIATIC.....	Torsdag 17de Okt	CEDRIC.....	Torsdag 31te Okt

Uovertrufne Bekvemmeligheder paa 3die Plads.

God og tilstrækkelig Mad serveres paa Borde dækkede med hvide Bordduge. Smaa, fine Rum for 2 eller 4 Personer, som kan reserveres og erholdes, hvis Rummet Nummer paaføres Biletten.

Hvide Stjerne-Liniens billigste Biletpriser til og fra Skandinavien, samt andre nyttige Oplysninger om Reisen erholdes gratis, hvis man henvender sig til

O. E. BRECKE,

NORTHW. PASSENGER AGENT

119 & 121 SO. 3RD ST., - MINNEAPOLIS, MINN.

Samband.

No. 54

Oktober

1912

Anden aargang afsluttet.

Med dette hefte afslutter vi den anden aargang af vort maanedsskrift. Aargangen er næsten 100 sider større end den første. Den udgjør en bog paa næsten 500 sider — 496, forat være nøjagtig — og det er alt nyt, friskt, originalt læsestof. Tag for dig indholdsfortegnelsen og du vil finde at de tolv hefter indeholder en skat af ting, som er blit heri bevaret for altid, det meste af hvilket ganske vist vilde ha gaat tabt hadde det ikke været for **Samband**. Men du som har læst skriftet maaned efter maaned ved alt dette, og meget mere vi kunde sige om hvorledes bladet har fyldt sin plads. Skjont vi tror at ha skilt os fra vort hverv, med dets udgivelse, paa en maade, der tillader os at føle os nogenlunde tilfreds, haaber vi dog at kunne gjøre store forbedringer inden et aar til er gaat.

En bog paa 500 sider saadant stof som her foreligger, burde ansees som fuld værdi for det den koster. Men med en udvidet læsefreds — en længere liste abonnenter, kan vi faa raad til at byde mere af samme værd og rang. Men ikke nok med det; med mere rum kan der ogsaa bli mere afveksling, mer alsidigt indhold. Og det er vor hensigt saa fort som mulig, at tilføtte en del stof, som kanske kan tjene til at gjøre skriftet mer tiltrækkende for somme, som synes, det hidtil har været lidt tungt for deres aandelige fordøielse. Men vi vil afholde os fra at gi andre løfter end det, at bestrebe os paa at faa det bedste vi kan med det samme gamle maal — at skaffe (eller

flabe, om du vil ha det saa), et organ for bygdelagbevægelsen og for folket; vi mener, et skrift som skal tjene som talsmand og som tolv for bevægelsen, ikke ved at præke om dens væsen og at gi myndig anvisning om hvad der bør og ikke bør gøres, men ved at udbrede deres tanker og udtalelser som er saa interesserede at de gir sin interesse tilkjende i form af skrevne artikler. Saa kan vi da læse, og saa vækkes flere og flere til omtanke og til udtalelse; og vi faar et virkelig folkeligt meddelelsesmiddel, som afspeiler vort folks almindelige skøn paa bygdelagbevægelsen og den maade den skal gavne folket. I inderig forbindelse hermed ligger da, at skriftet maa bli et virkelig folkeskrift — skrevet af dem som virkelig repræsenterer det jævne folk, og derfor med velbehag og forståelse bli læst af folket — af dem, som efter Vincolus mening Vorherre viser sin forkjærlighed for derved at han skaber saa mange af dem.

Som almindelig bekjendt, forelaa der for bygdelagenes stævner dette aar, en plan om at gjøre **Samband** til lagenes fælles, officielle organ. En del lag tog ikke denne sag for sig til behandling, mest af den grund at de endnu ikke var saa vel organiseret eller besættede, at de ansaa sig færdige til at ta del i saadant samvirke. Der var ogsaa lag som var interesserede i egne, specielle bladforetagender, og maaske følte at de har nok dermed for tiden, skjønt i det mindste et af dem udtalte sig velvillig overfor tanken om et fælles blad. Men et anseeligt antal af stævnerne tilstemte planen uden forbehold, medens andre blot fandt sig istand til at støtte den med sin anbefaling til sine folk, at abonnere og støtte organet, idet de ikke fandt sig i bejiddelse af midler til at ta del som medeiere i det bolag som det er meningen at oprette til at drive bladet. Ventelig vil om føie tid repræsentanter for de interesserede lag komme sammen og forhandle om udførelsen af den omhandlede plan. Ti lag har vistnok erklæret sig for den; og derjom alle disse

nu tar fat paa sagen burde det med engang gifre organet saadant støtte og forsøget udbredelse, at man straks fik raad til at foretage baade udvidelse og forbedrelser; og skriftet burde da bli saa tilstrækkende at resten af lagene snart fandt det til sin fordel at bli med i foretagendet. Forhaabentlig vil der allerede inden næste heftes udgivelse bli gjort en begyndelse med den ny ordning eller de indledende skridt taget dertil.

Rock Prairie.

XII.

Af Dr. J. S. Johnson.

Smaa stubber om Jmaating. Dull og Løv.

Gjermundstuen, eller Gjermundstugua, som det oftest hed, var en gammel logstue mellem os og Tollefsrud. Jngen nu levende ved akkurat hvad aar den blev byggt, men sandsynligvis tidligt i fjortiaarene. Jeg kan godt erindre den siden det aaret „Ivensken“ boede der, og det skal være i 1863, og da var den gammel. Gjermund, som eiede landet og stuen, var en gammel ungkarl, som ikke kom til at gifte sig før end han allerede havde faaet for meget vet til at gjøre det. Han havde nemlig været skræppekar hjemme i Norge i sine yngre dage, og den som har skænket skræppen sin første kjærlighed, og fører et stadigt omslakkende liv, eigner sig ikke for den hellige ægtestand saalænge denne tilstand varer. Det er høist rimeligt at han var en nok saa kjæk ungkar ved den tid han kom til bygden og begyndte sit liv i stuen. Han var stor og sør, slet ikke styg, mer end almindelig intelligent, fri for last, og havde ingen anden nævneværdig uvane end at snuse. Han kom endvidere fra en meget bra familie, og var heller ikke ubemiddlet. Kram-skræppen og det mangeaarige omslackerliv havde dog ganske berøvet ham lusten til at arbejde. Han var forresten aldrig vant

dertil og havde ikke naturligt anlæg, heller ikke trang han det. Men trangen at kunne få søle skræppen paa naffen, og at gjøre fodturen, den mistet han aldrig. Da der ingen anden god anledning fandtes for ham at fylde dette javn, tog han sig til at bære posten for naboerne, mod en liden frivillig godtgjørelse, og dette fortsatte han med til det sidste. Og saa fik han sig valgt som konstabel, og saa gif han med stævninger og slikt som henhørte til dette embede. Der var maaske en videre trang som han herved kunde tilfredsstille, nemlig at få snakke med folk. Dog var han aldeles ikke oplagt til at sladre, og almindeligt bygdesladder afholdt han sig aldeles ifra. Han læste en hel del, aviser, bøger — og almanakker, og fulgte især meget nøagtig med politiske affærer, med verdenspolitiken, europæiske krigsaffærer, og der var vist saa som var saapas godt inde i borgerkrigens historie. Han lærte tidlig engelsk, saa han var ofte tolf ved saadanne retsager som kom for en „Justice of the peace.“

Sans stue var bestandig tilholdssted for folk der selv ingen havde. Her boede blandt flere andre, Lubenstein, „Evensen,“ „San Tasse Jan og ho Mari,“ men selv holdt han bestandig eget køstiel, og var sin egen kok. Sans „salaratus biscuits“ vare navngjetne rundt om i nabolaget, som solidt kost og ikke fattige paa „salaratus.“ Formodentlig disse jamme biscuits kom han tilfældigvis til at sætte populært navn paa en vis art „bug,“ som paa den tid forekom hyppigt. Det var en sort lille, eller „bug,“ saa henimod en halv tomme lang, som frekventerede melbingen. En af disse havde uheldigvis kommet til at bli baget i en biscuit, og som bagt bug blev den under spisningen af biscuiten bidt i to. Da han opdagede den, plukkede han den ud, betragtede den opmærksomt, og ja saa, — „O, det æ ifji ana en eit „kafudy“!“ Og „kafudy“ blev disse dyr siden kaldte, og kaldes endnu saa den dag idag.

Han blev tilslut for gammel at bære posten længer, eller at stille sig selv, og flytted til Tollefsrud. Men han var gammel og fæ, og vanskelig at omgaaes med, og sine sidste dage tilbragte han i en gammel logstue igjen, hos andre folk. Da han var enden nær, sendte han bud efter mig, om der skulde være noget at gjøre til helsebod. Jeg sagde ham min mening at han kun havde en meget kort tid igjen, og spurgte om der ellers var noget jeg kunde udrette for ham. Blandt andet om han muligvis kunde have lyst at tale med presten. Dette viste jeg vel var noget uvant for ham, da han aldrig gif i kirke. Sans svar var saa uventet som det vel muligt kunde være. „E burde vel ha nåte nadværen; Men om presten kjem o gjer me brø o viin, so fasta e det bærrer up atte, seer du, so e fæ ifji nofo godt taa di!“

* * *

S a m m e r s t u e n.

Forti rods veit ifra ovennævnte Gjermundstue, stod der i gamle dage en anden gammel stue, i hvilken boede en gammel mand ved navn Sammer. Han var gammel underofficer ifra Norge, og denne rang og titel beholdt han indtil enden. Han var ægte gammel norsk underofficer, og som saadan holdt han fast ved alt det af konge- og helte-tilbedelse, samt alt det af færdom og skaffjærthed, som særlig i de gamle dage, udvikledes blandt denne stand. Sans hustru var en meget pen liden gammel dags dame, som døde mange aar før ham. Han havde ingen anden beskæftigelse end at bære hjem melk og flige madvarer som nabolaget forsynte ham med, læse aviserne og snakke med folk hvor han gif. Noget synlig maade at opholde sig havde han ellers kun faare lidet af. Han havde et oplag af fortællinger fra sin tjeneste, som han fortalte ofte nok, saa det var ikke netop nogen overraskende nyhed naar han begyndte en af dem paanyt. Kort af vækst, tykkladen, skaldet, bredagtigt

stjægløst ansigt, ihærdig snusbruger, stampede han i mangfoldige aar rundt nabolaget med sin stav og sit mellespand. Efter sin hustrus død havde han tilholdsfolk i stuen, og en kvinde med et barn som boede der i lang tid, fik sig saaledes erhvervet navnet „Hammers-Berthe.“

Hammer havde en nok saa kjæf søn, som var skibskaptajn. Han sejlede paa det store verdenshav, men boede i Chicago, saa han besøgte sin far nu og da. En jul han var der i saadant besøg, fortalte han om at have været blandt mange andre steder, i det hellige land, og at han havde været i Jerusalem. Noget kom til at nævne dette til Berthe. „Jerusalem!“ sa hun høit mistroisk; Jerusalem! Han ha nok inte vøri i Jerusalem; Jerusalem, dæ æ i himmelen dæ, ma!“

Nogle smaa regler om en jandsærdig mand.

Denne samme Ole boede ikke netop i bygden, men lidt udenfor, men var dog adskillig kjendt der. I lighed med mange andre som aldrig har havt noget til fræjter at snakke om, eller endog de første betingelser herfor, fordi han var altfor liten og let, var der ingenting som han saa gjerne ønskede som at være sterk. Da dette var ude af betragtning, var det nærmeste at ty til, at prøve paa at saa folk til at tro han var sterk, hvor usandsynligt det end kunde synes. Han fortalte engang om hvordan det gik ham i vaarsømmen. Han holdt paa at saa hvede, (med haanden, naturligvis) længit borte fra huset. Han bar da en jæk saahvede om gangen; men dette syntes han blev uraad. Det var altfor stort tidsjubilde dette, at saa og darre med en jæk om gangen. Saa tog han et sterkt hjemvævet dynevar, og fyldte det med hvede, fik det paa nakken og var paa vei tilbage til aakeren, da han blev var at naboens kreaturbøling havde ramlet ned relsefenset og var inde paa hans rugaaker og gjorde skade. Han satte efter dem, men de

var urimeligt vrange, og han havde sælt til jagt før han fik dem alle ud igjen. Han skulde da lægge fenset op igjen, og idet han bøiede sig for at lægge relsene tilrette, faldt dynen, med saahveden i, af ham. Da først „opjalverte“ han at han havde sprunget rundt den løse rugaaker efter creaturene med dynen paa nakken!

(Fortsættes.)

Rumedølsponcerer i Clayton og Fayette County, Iowa.

Fortættelse fra no. 53.

Af G. Gregerson.

Gamle Ole Loftsgaard, som er omtalt i forrige nummer af „Samband,“ var født i More, Numedal aaret 1811. Han havde flere børn, Salvor, Vergit, Thorsten, Torger og Sunhild.

Salvor boede i Marion township til sin død, der indtraf for nogle aar siden. Hans enke lever endnu og bor i Sunder Iowa. De havde ingen børn.

Vergit bor ved Blooming Prairie, Minn. Hun blev enke i borgerkrigens tid. Hendes første mand var fra Numedal. Hun giftede sig igjen om nogle aar med Nils N. Segna fra Opdal, med hvem hun har flere voksne børn. Da Nils N. Segna er medlem af vort lag, antager jeg, han har givet en fuldstændig beretning til lagets sekretær, Mr. O. D. Cnestvedt.

Thorsten var født den 5te Mai 1833. Den 12te Jan. 1858 blev han gift med Margit Nilsen fra Opdal. Hun var født 15de Sept. 1835. De har haft 6 børn, 5 gutter og en pige.

Ole var født 15de Sept. 1859. Han bor for nærværende ved Park River, N. Dak. Han blev gift med en datter til Guri Skæprud fra More. Guri kom hertil landet som enke, men blev gift med Thore Knudsen Sønstrud, der fulgte hende fra Norge. De har boet i mange aar ved Park River. Gamle Mrs. Knud-

son er vist død, men hendes mand lever endnu, efter som jeg har hørt.

Mils var født 26de Dec. 1861. Han bor fremdeles paa sin faders farm. Hans kone er en datter til Ole Zellum fra Wagner town. Hendes moder var en søster til gamle Mrs. Ole Gerbranson og altsaa fra Begglid i Numedal. De har mange børn.

Lars mar var født 9de Aug. 1865. Han er ogsaa gift med en datter til Ole Zellum. De bor i Marion town. og har mange børn.

Selene og Halvor var tvillinger og fødte 4de Dec. 1868. Selene er mig ubekjendt og findes ikke senere benævnt i ministerialbogen.

Halvor er gift og bor i nærheden af sin broder Mils. Theodor der er ugift har farm sammen med sin broder Halvor. Gamle Thorsten Loftsgaard bor hos sine 2 sidstnævnte sønner. Han har været plaget af en sjeneshygdом i mange aar, saa hans syn er daarligt, er forøvrigt nok saa rask for sin alder. Hans hustru døde for nogle aar siden.

Torger D. Loftsgaard var gift med Bertha Johnson Holt fra Zevnaker, Norge. Han boede i jettlementet i flere aar, men er for længe siden reist til N. Dak. Gunhild blev gift med Lars Hovda fra Opdal, de bor vist rundt Ruthven, Iowa.

Lars Wetleson var født i aaret 1827 paa gaarden Roe eller Rudi, som det blev kaldt. Hans hustru Anne Larson var født 1818 paa gaarden Rødberg, begge fra Nore. De var forlovede fra Norge og kom hertil landet saa tidlig som i 1853. Den 18de Jan. 1854 blev de egteviet, formodentlig ved past. B. Koren. De var det første brudepar, der var gifte for prest i Marion town. Lars Wetleson og hustru havde allerede da kjøbt sig land i nærheden af Turkey River og var derfor de første Numedøler der nedsatte sig saa langt syd i town af Ma-

riou. Jeg kjendte godt Lars Wetlesons fader. Wetle Roe var fra Telemarken; men han kom til Nore ganske ung, blev gift der, og boede der til sin død. Han havde en stor familie; der var fire gutter og 6 piger. Thov og Lars udvandrede til Amerika, de andre ere bojatte i Norge. — Thov Wetleson er kortelig omtalt i min forrige beretning. Lars og Anne Roe havde kun en søn, ved navn Wetle. Han var født den 25de Sept. 1862. Han blev gift med Anbjør E. Landsgaard fra Nore, en søster til E. E. Landsgaard. Deres egteskab blev ikke langvarigt. Han var yngelig en længere tid og døde ganske ung i 1888, om jeg ikke husker fejl omkring 26 aar gammel. Han blev gift ung og efterlod sig sine gamle forældre samt kone og fire børn. Hans moder døde nogle aar efter ham. Hans enke lever og bor paa sin mands fødested. Hendes søn Luis eier farmen, og hans moder styrer hans hus, da han endnu er ugift. Hendes to ældste døtre er gifte og bor i Marion town. Hendes yngste datter er hjemme. Gamle Lars Roe levede mange aar efter sin hustru. Hans sønneskone og hendes børn gjorde hans alderdom, saa lys som de kunde, og han fik god pleie til sin død.

Lars Wetleson og hustru havde arbeidet sig op til velstand, ligesom de altid førte et gjeftreit hus.

I 1868 byggede han sig et stort, prægtigt hus. Dengang var der ikke mange af slige huse her i jettlementet. Da pastor D. Waldeland var bleven disse menigheders prest og man begyndte saa smaat at arbejde for en ny menighed, derved at en del af Norway og Clermont menigheder sluttede sig sammen til egen menighed under navn Marion menighed. Arbeidet var ikke nyt, men da først blev der enighed om stedet, hvor kirken skulde bygges. D. Waldeland var den første bosiddende prest i kaldet. Lars Wetlesons hus var nu i nogle aar det sted, hvor vi samlede os til gudstjeneste indtil Marion kirke blev færdig. Sjelden eller aldrig gif nogen fra Wetlesons hus ved slige

teiligheder, uden at de havde spist middag. Begge disse to gamle hædersfolks minde har jeg i kjær erindring.

Ole Evenson var født paa gaarden Lien i Skurdalen, en liden fjeldbygd øverst i Numedal, den 8de Juli 1823. Han kom herif landet omkring aaret 1852. Han gjorde ogsaa en reise tilbage til Norge, da han havde været her i nogle aar. Apr. 10de 1858 blev han gift med Bergit Torfelson Mørk fra Hallingdal. Hun var født 27de Nov. 1842. Ole Lien havde før han blev gift kjøbt sig land i Marion town. Da jeg kom her til landet, boede han paa det sted hvor Knud N. Kirkeberg, søskendebarn til pastor Kirkeberg i vort samfund, nu bor. De boede der nogle aar efter min ankomst. I 1872 eller 73 flyttede Ole Lien til Fayette Co., hvor han boede til sin død. De havde mange børn hvoraf flere døde i en ung alder. Jeg kender deres to sønner Even og Thomas. Even bor i Grand Meadow og Thomas bor i Marion town. De have en datter ved navn Anbjør, hun var gift med Knud S. Grøth. De havde ikke børn. Mrs. Grøth har været yngelig et aars tid eller mere. Hun døde ganske hastigt den 4de Aug. sidstleden. — De kjøbte Marion gamle prestegaard før flere aar siden, nær Gunder, Ia. Mrs. O. Lien har boet og bor fremdeles i Clermont by sammen med sin yngste datter, der endnu er ugift. De tilhørte med flere her i Clermont menighed en lang tid Konferensen, men da den forenede Kirke blev stiftet gif de tilbage til den gamle menighed. Ole Lien og hustru var alvorlige kristne. Jeg havde mange herlige stunder sammen med dem om Guds ord. Ole var en rig mand; men han brugte sit jordiske gods til at fremme Guds rige og ingen trængende gif uhjulpen ifra ham. Han har efterladt sig et skjønt eftermæle. Vi som kjendte ham savner ham dybt og vi sige: Hvil i fred til opstandelsens morgen, — dit minde er os inderlig kjært!

Den næste vil altjaa blive hans broder Lars Evenson.

Lars var født den 13de Apr. 1817. Hans kone Jorand Olson var fra Hal i Hallingdal. Hun var en søster til Evend Olson Larsgaard. Hun var født i aaret 1822. De udvandrede til Amerika i aaret 1857, og de nedsatte sig i Highland town., hvor han boede til sin død. De havde 9 børn, hvoraf nogle af de ældste var fødte i Norge. Even var født 18de Aug. 1849; han døde i aaret 1872 i en alder af omkring 23 aar gammel. Ole var født 21de Sept. 1851. Han reiste før flere aar siden til N. Dak., er ugift og bor nu i Northwood N. D. Anbjør var født 20de Feb. 1854. Hun blev gift med en fra Østerdalen, Norge. De boede i mange aar ved Islandreau, S. D. Hun har nu været enke i mange aar og bor sammen med sin søn i N. D., hvor de har kjøbt sig land. Hun har 2 sønner.

Jugbør var født den 26de Sept. 1856. Hun blev gift med N. Studland fra Nordland, Norge. De boede mange aar ved Lyle, Minn., hvor han var skolelærer og kirkesanger. De flyttede da herved igjen og kjøbte Mrs. Liens farm, hans kones fødested. Han var ogsaa lærer og kirkesanger i Marion menighed i flere aar. Han folgte da sin farm og flyttede til Gunder, hvor han drev handelsforretning i nogle aar. Han flyttede derfra til Clermont, Ia. helst før at hans børn skulde faa god engelsk skole. De drev ogsaa der handel i nogle aar. Han folgte ogsaa ud her og drev farming tæt ved byen en tid. Han folgte ogsaa ud sin eiendom ved Clermont og flyttede til Northfield, Minn., hvor han før nærværende bor. Det var nu helst før at hans børn skulde faa anledning til at besøge St. Olaf College, at han flyttede til Northfield.

Berthe Marie var født 25de Feb. 1859. Hun er gift med Mr. Hanson. De har et barn og bor i Sioux Falls, S. D. Lars var født i 1862 og døde omkring 1 aar gammel. Borgild er født 12te Feb. 1863. Som før omtalt er hun gift med B. M. Benson en sønnesøn efter Bjørn Nystuen fra Næs i

Hallingdal. Jørgine var født 13de Jan. 1865. Hun er gift med en amerikaner ved navn Hanson og bosatte sig i Colorado. Hun døde i barselseng og efterlod sig en søn og to tvillingpiger, som hendes søster Mrs. Hanson tog til sig. Guri var født den 7de Apr. 1867. Hun blev gift med M. L. Paulson, der som bekendt har arbejdet for afholdsjagen i flere aar i Minnesjota. De har 10 børn og bor nu i Mona, Iowa. Caroline var født den 2den Juli 1868. Hun blev gift i Northwood, N. D. med en Dr. Evenson. Deres ægteskab blev kort. Mrs. Evenson fik en søn samme dag som hendes mand døde. Hun boede i Northwood til et aars tid siden, da flyttede hun til Northfield, Minn., hvor hun fremdeles bor.

Lars E. Lien blev ikke gammel; han døde ved et ulykkes-tilfælde om høsten 1871. Han var i McGregor efter et læs lumber og var paa hjemveien jent om aftenen. Et stykke nord for Farmersburg var veien lidt omlagt. Han havde formodentlig slumret lidt. Hestene gik ud af veien og lidt fort, den ene vognhjul traf en stump og Lars blev kastet af læsset, og i faldet blev hans nakkeben brudt. En Mr. Mc Neil, der boede tæt ved veien sprang ud, da han hørte et team blev standset og da fandt han Lars Lien uden livstegn, hvor han var kastet af læsset. Hestene var standset ved et træ tet ved. Der blev kaldt læge, men alle tegn af liv var borte. Det var et haardt stød for hans hustru og børn, da deres fader var bragt hjem som lig. Han var ved sin død 54 aar gammel. Han var, lig de andre Lien brødrene en snil og hyggelig mand. Hans enke lever endnu og bor hos sin datter Mrs. N. Stovland, Northfield, Minn. Hun er omkring 90 aar gammel.

Knud Salvorson var født paa gaarden nordre Næjen i Tunhovd den 24de Mars 1843. I 1855 udvandrede han til Amerika med seilskibet „Familien“, der gjorde flere ture hertil med emigranter fra Drammen til Quebeck. Knud Næjen har før

det meste af sin tid boet i Highland town. Da borgerkrigen udbrød var han i Missouri. Denede var folket jydensindet, og han med flere maatte se til at komme derfra for ikke at blive hængt. Han saa flere, som var gjorte kort proces med fordi de ikke sympatijerede med jyden. Da han kom hjem indliste han sig i Nov. 1861 som regulær soldat i det 16de infanteri, 4de battalion. Han deltog i slaget ved Shilo, som varede i 28 timer i et træk, et af de største slag de havde. Regimentet han da tilhørte blev sendt til Columbus, Ohio, til at slutte sig sammen med en større arme. De marsjerede derfra i sydvestlig retning til Florence, Alabama, hvor han i en træning blev saaret af en eksploderende bombe og blev derfra sendt til hospitalet i St. Louis, Missouri. Her laa han i 3 maaneder, og da han var helbredet gav Onkel Sam ham affed. Han var af lægerne erklæret for udgytig til videre tjeneste. Han havde tjent under Gen. Buell og Gen. U. S. Grant. Han var efter sin hjemkomst, som før han reiste til krigen, beskjeftiget som smedker og som farmer. En tid efter at han kom hjem blev han gift med Inghør Olson Heggelien fra Nore. De kjøbte sig farm i Highland town, og boede der i mange aar. For nogle aar siden folgte de sit pent opdyrkede hjem og flyttede til Clermont, Fayette Co., Ia. Mrs. Knud Salvorson var født paa Heggelien i Nore den 10de Oct. 1837 og døde i Clermont, Ia. 19de Feb. 1908. Mrs. Knud Salvorson var en ven af den ydre mission, særlig jødemission. Hun betænkte ogsaa vor mission med en større gave ved sin død, som er kommen den tilgode.

Knud Salvorsons forældre Salvor N. Næjen og hustru Margit Guttormson, kom her til landet et par aar senere i 1857. Gamle Salvor var smed af profession, men han drev ogsaa lidt farming ved siden af. Han sad i en god stilling i Norge. Om end gaarden var noget aarvandt, saa var han dog

betragtet der hjemme, som en rig og velholden mand. Han folgte gaarden med besætning og alt, som den stod, undtagen hvad han trængte at tage med sig til Amerika, for 1,000 Spd. til Ole Eddal fra Næs, Hallingdal. Ole folgte snart efter skog for mere end han betalte for eiendommen, og gaarden uden kreatur besætning folgte han for 1,500 Spd., som ogsaa var antaget at være godt kjøb. Halvor var født i aaret 1910. Hans fader døde medens Halvor var ganske liden. Han døde paa en byrejse til Kongsberg marked, efter som moder har fortalt. Halvors moder Inghør Nafsen blev gift igjen med der meget omtalte underofficer Nsle Tunhøvd. Nsle vandt et stort ry i at behandle skydevaaben. Naar han skulde vise sin dygtighed, maatte hans gamle hustru holde en kobberfiling i luften mellem sine to fingre og han var ligesaa sikker som Wm. Tell, da han skjød æblet af sin søns hoved. Halvor Nafsens hustru, Margit Guttormson, var noget ældre end Halvor. Hun var født i Guttormsgaard den 24de Sept. 1799. Hun døde den 15de Oct. 1894 i en alder af lidt over 95 aar. Hun var en søster af min moder. — Da jeg sammen med min moder i 1868 kom hertil landet kom jeg til min onkels hjem; men herom mere naar jeg fortæller min egen biografi.

Halvor Naasen og hustru havde 3 børn. Knud har jeg allerede omtalt; og to piger Inghør og Turi. Inghør, Halvor Nafsens ældste datter, blev gift den 15de Feb. 1861, med Ole Blingsmoen en yngre broder til Ole O. Blingsmoen om hvem det før er sagt at han rejste til Moody Co., S. D. De bor her i min nærhed. De har haft mange børn, hvoraf flere døde i en ung alder. De har 5 voksne børn som lever. Margit deres ældste datter, nu Mrs. Lars Gregerson er gift med min broder, der bor her i Highland town. De har haft otte børn hvoraf to er døde i en ung alder. De gjenlevende ere Gurine, Oscar, George, Ida, Louis og Melvin. Gurine er gift med en

Theodor Larson fra Wis. De bor i Stoughton, Wis. og har nylig faaet sig en datter. Han arbejder paa vognfabrikken der. De øvrige børn er alle hjemme. — Ole bor hjemme og er ugift. Han er mekaniker og spekulerer i opfindelser. Han har ikke saa lidet mekanisk anlæg. — Karen, Mrs. P. Larson, er enke efter Peder Larson og bor for nærværende i Gunder, Ia. Peder Larson var ogsaa Numedøl paa moderens side. Hun var fra Skurdalen i Nore. Peder Larson efterlod sig en søn, af sit sidste og fem børn efter sit første ægteskab. De bor alle her i jettlementet. Halvor er ogsaa tildels hjemme. Han er rumremester af haandværk, og driver saaledes for det meste borte paa det slags arbejde. Selena var gift med Lars P. Larson søn af Peder Larson. Hun havde været sygelig i længere tid og rejste til La Crosse, Wis. for at underkaste sig en operation for blindtarmbetændelse. Operationen gik heldig for sig, men snart efter fik hun et opkastningsanfald og et blodkar sprang. En ny operation blev gjort, men hun døde snart efter. Hun efterlod sig mand og to børn omtrent gamle nok til at begræde tabet af en kjær moder. Lilla deres yngste datter, nu Mrs. B. Robole, bofat ved Caledonia, Minn., blev gift for noget over et aar siden.

Turi, Halvor Nafsens yngste datter var gift med John Halvorson Brevig, fra Tunhøvd. Hun døde for mange aar siden og efterlod sig tre børn Halvor, Henry og Petter. Men mere om John Halvorson senere.

Gamle Halvor Naasen folgte sin farm til mig. Han boede en tid her hos mig; men saa tog han sine penge og rejste til Wittenberg, Wis., til Hommes alderdomshjem, hvor han opholdt sig en 7 aars tid. Her døde han den 9de Juli 1898, 88 aar gammel. Halvor havde en halvsøster, der var gift med Ole Lufason Savarsgaard fra Næs i Hallingdal. De kom ogsaa til Amerika og ere døde her for flere aar siden. De har-

de mange sønner, hvoraf nogle er døde, kjendte her under navnet Holm. Nils Holm bor i Highland, Arne og Salvor bor i Clay Co., Minn., og to bor i Norge.

Salvor Nasen havde ogsaa en broder ved navn Ole der kom her til landet. Han havde syv børn der alle bor her i landet. Den ældste, Erik, bor ved Albert Lea, Minn. Salvor, Lars og Erick, den yngre, samt tre døtre, alle gifte, bor vist de fleste i N. Dak. Ole er død for flere aar siden.

Men tilbage til Knud Salvorson Nasen; han bor som sagt i Clermont, Ia. Han har bygget sig et rigtigt pent hus, og har et skjønt og pent beliggende hjem, som han med rette har kaldt Crown Hills. Knud begynder nu at blive gammel, er ogsaa sygelig iblandt, ligesom han ogsaa er noget døvhørt. Siden sin Sustrus død har han haft en god husholder, saa han har god pleie i sin alderdom. Som veteran fra borgerkrigen oppebær han pension. I det jeg forlader ham er det mit ønske at hans livsaften maa blive saa lys og skjøn som mulig.

* * *

I min sidste indsending ønskes følgende at berigtiges i Oktoberheftet af „Samband“

Henry Erickson, søn til Peder Erickson, er gift med Josephine N. Nelson og bor nær Gunder, Ia.

Sam Gilbert Erickson er gift med Carolina N. Segna og bor i Grand Meadow, Minn.

Benny Erickson er gift og bor i nærheden af sit fødested. Ericksons yngste barn er hjemme.

Erindringer og livsfilbring.

Fra en biografi indsendt til Numedølslaget.

Jeg Herbran Knudson er født paa Sanden i Nore prestegjæld i Numedal den 21de Juli 1838, af forældrene Knud

Engebretson og Mangdi Herbrandsdatter Tztdalen i Wetterhus grunden. Der var hun født i aaret 1803. Min far Knud Engebretson er født i Juli maaned i 1791. Der var fire børn af os, Engebret, Anne, Herbran og Ingebør. Min far var skomager af profession ved siden af at han tog vare paa den jord, eller den plads, de havde der hjemme. Han fortalte, at han havde set haarde tider, idet han var til den tid folk maatte leve af barkemel og bennemel. I 1812, 13 og 14 var det ikke saa greit at leve i Norge, da folk maatte taale sig mad forat opholde livet. Jeg har ofte tænkt at hadde de havt den mad som er blevet spildt her i Amerika, saa var der blevet megen glæde. Pionererne her hadde det nok haardt da de først kom hid, men jeg tror knapt at det var saa galt som det. I fortiaarene leiede far pladsen Sanden, saa han havde to pladser, og blev „Gæstgiver.“ Dette gæstgiveri forestod han i 12 aar. Saa begyndte de at tænke paa Amerika, om muligheden af at saa bedre hjem der.

Min bror Engebret udvandrede i aaret 1849, i følgekab med Torfel Pederson Ederklep, som hjalp ham med reise penge. Min søster Anne rejste i aaret 1853. I sine brev hjem trodde mine søskende, det var bedre udsigter for os i Amerika end i gamle Norge, og saa fik mine forældre hug til reisen. Knud Sævli og Tollef Ramstru var de som transporterte os og godset fra Sanden til Drammen.

I Mars maaned 1854 satte far nykkelen i døren paa Sanden og tog farvel med slekt og venner og reisen begyndte. Men det maa jeg sige, at jeg aldrig vil glemme den dag jeg forlod gamle Sandestuen, thi det er saa rart at forlade et hyggeligt hjem. Reisen gik heldig lige til Drammen, og vi var lykkelige ved at saa et godt „løsement“ der. Saa kom dagen da vi tog aften med de gode, gamle venner, N. Sævli og T. Ramstru, for aldrig mere at træffes.

Vi skulde seile med flibet Søstrene. Det var dette navn fordi tre søstre eiede det, og det var ifra Kragerø. I Drammen blev vi længe liggende, da skuden ikke var fuldt færdig, men skulde istandsættes i Drammen, og det tog halvtredie uge. Endelig kom dagen, vi skulde seile, og ud var det Drammenselven til havet. Lodsjen var med os til vi kom til Færdesfyr, og tog hjem derfra. Det er helt besynderligt hvorledes disse smaa lodsbaade kan seile. Havet var noget oprørt og bølgerne store. Jaa han gjemtes af bølgerne og blev borte, men kom op igjen, og det gif vel jaa langt vi kunde se ham.

Her jaa vi det sidste af Norges kyst, og jaa var det ud i det store hav. Nordsjøen er ofte oprørt, og jaa var det nu. Skuden ruggede ganske godt og det var ikke længe før folk begyndte at rette hals. Ved dagens slut var der bare to igjen paa dækket, de andre var gaat tilkøis. Vor kaptein, Christensen, turde ikke seile nordenom Skotland. Han trodde den bedste kurs vilde bli at seile gjennem den engelske kanal, og jaa gjorde han. Saa fik vi den fornøielse at jaa se England paa den ene side og Frankrige paa den anden, og mange glædet sig ved at jaa se land. Saa blev det bare hav igjen, og reisen gif sent. Vi var ni uger og tre dage paa sjøen ifra Drammen indtil vi landene i Svebef. Intet viderværdigt passerte paa Atlanteren at tale om, undtagen to dødsfald. Jeg har glemt deres navn og hvor de var fra.

Saa var det, efter at ha faret over havet, at sætte fod paa amerikansk grund. Skibet blev anholdt nogle mil udenfor Svebef, for at oversees og at godset kunde inspiceres. Der fandtes ingen smitsom sygdom ombord og alle var friske, og vi slap lykkelig tillands. Saa begyndte reisen ind igjennem landet, og det gif jmaat. Det var ikke som nu. Vi var omtrent to uger paa reisen ifra Svebef til vi kom til Beloit, Wis., jaa vidt jeg kan huske. Sommetider gif det med hejteskyds og de

jom kunde maatte da gaa, indtil vi kom til en kanal, hvor baaden droges af hejste. Det gif omtrent paa denne maade til vi kom til Buffalo. Da skulde vi over Lake Erie, og her var det emigranterne blev angrebne af Kolerera, og jeg vil fortælle lidt om denne pest.

Det var en sæl sygdom, og blandt emigranterne var ingen pleie at jaa. Jeg erindrer, vi kom til Buffalo paa en eftermiddag. Samme aften skulde vi tages ombord paa en dampbaad, og denne var besænet med pesten. Vi blev fortalt at jenti lig blev taget ud af den dagen før. Den følgende dag blev jaa vi emigranter stuede ind paa samme baad. Over laken gif reisen lykkelig, men det blev ikke længe førend pesten begyndte at vise sig. Det var hjertesjærende at høre de syge begynde at skrike og bede om hjælp; thi de drages sammen af krampen, og det var ikke længe før de begyndte at blaane paa kroppen, og da kom snart enden. Jeg husker en familie i fra Røllaugs prestegjæld. De var ni i tallet, alle friske, og vi sad i pladsen nærmest bagensfor dem, i jernbanevognen. Med et begyndte en at skrike. Min far sprang til og begyndte at guide ham, men inden to timer var han lig. Seks døde af den familie. Ligene blev fagne og lagt tværs over gangen i vognen, og da vi skulde gaa ud af vognen maatte vi stige over ligene for at komme frem. Da vi ankom til Chicago stod der ved stationen hejste og vogn fyldt med tomme ligkister færdige til ligene. Der var ingen prædiken eller salmejang ved begravelsen. Lige da vi kom til Beloit.

Da vi kom til Chicago blev alt vort tøj borte, jaa vi ikke hadde andet igjen end hvad vi gif og stod i. Far var jaa heldig at have nogle stillinger indsyet i sine klæder jaa vi hadde lidt at greie os med. Vor folk Haakon Meddalen blev syg i Chicago og døde efter ankomsten til Beloit.

Vort bestemmelsessted var Rock River, Wis., til Lars

Skavlem. I Beloit traf vi Lars Flaate. Han var grande til Lars Skavlem. Hos Lars Flaate overnattede vi og næste dag gik vi til Lars Skavlem og blev der et par ugers tid. Men vi skulde til Iowa, thi der havde min bror nedjat sig, i nærheden af Torrfel Ederfley. Da han fik underretning om vor ankomst, kom Torrfel efter os med hesteafkuds lige ifra Clayton Co Ia. til Rock Prairie, Wis. Rejsen herop til Iowa var ikke just hyggelig, thi det regnet det meste af tiden og veiene paa de tider var ikke af de bedste, og uveiret gjorde dem ufremkommelige paa sine steder. Det tog en uge at komme frem.

I August maaned var vi hjemme hos min bror Engebret, han som var kommen fem aar før os til Amerika. Han havde kjøbt en førti land og faat opjat en liden log cabin, thi han ventede os fra Norge, og var begyndt paa at lave et lidet hjem. Glade var vi da vi fik tag over hovedet. Søster Anne, som kom aaret før os, var tilstede saa hele familien var nu samlet, seks i tal, og ordet velkommen blev ikke forglemt. Den natten var os ikke lang skjönt vi var trætte af rejsen.

Men saa var det dette som var iveien, vi havde ingen klæder at ombytte med. Alt vi havde til klæder var det vi gik i. Lars Skavlem skulde forsøge at faa ipor paa godset, vore kister. Jeg kan nu ikke huske enten han rejste til Chicago eller til Milwaukee, men jeg synes erindre, at kisterne var sendt til Milwaukee, og han gav ikke op før end han fandt dem. Saa fik vi underretning fra Skavlem, at godset var kommet til hans hjem. Det blev da besluttet at Engebret, min bror, skulde rejse ned efter dem. Han gik til Mc Gregor og tog paa steamboat til Galena. Derifra maatte han gaa et stykke for at komme paa jernbane. I Illinois havde de begyndt med jernbaner men i Iowa var ingen bane i de tider. Som han gik efter veien mødte han ved et lykketraf to mænd som kom kjørende. Før at spørge om vei til stationen standjede han dem,

og i vognen var norske kister. Han kjendte ikke mændene, men den ene var ingen anden end Ole Leen, fra Dagalien i Norge. Han kjendte min bror fra de havde været lidt sammen paa Rock Prairie, hvor min bror opholdt sig lidt hos Lars Skavlem, og der havde Ole sit hjem. Ole var paa vei til Iowa for at ta sig land og havde taget vore kister med sig herop. Saa slap min bror at rejse længere. Endelig fik vi vort gods og glade var vi, da alting var i god behold.

Men nu begyndte skjebnen at falde. Min bror havde faaet sygdom paa veien. Da han kom hjem maatte han tilsynes og stod ikke op mere. Doktor blev tilkaldt men kunde ikke gjøre nogen hjælp. Den 19de September sov han hen. Da var det ikke saa herligt at være i Amerika heller. Han, som vi havde sættet vor tillid til, blev borte. Lars penge begyndte at joinde ind, og vi trængte baade til det ene og det andet. Og saa blev vi alle tre søkende liggende syge med „Egeren,“ alle tre paa engang. Og vi blev ikke kvit den før langt paa vinteren. Da vi blev friske blev mor syg af samme onde, og var syg til udpaa vaaren før hun begyndte at komme sig. Med taf erindres naboerne, som var os meget behjælpelige.

Da nu vinteren var over og vi havde udstaaet koldefeber-sygen, saa var det at faa lidt arbejde saa vi kunde faa de nødvendige skillinger til at hjælpe os ud af vor knibe. Men daglønnen var liden, thi midlerne hos folk, at betale med, var heller ikke store. Mestendelen af emigranterne som kom hertilands kom med to hænder tomme. Femti cents dagen var ikke ilde, naar man fik det. Men snart talt var det ikke stort arbejde at faa. Luffus kjendte vi ikke stort til den tid. Johnny cafe opvarmet i grisekjødt smagte nok i de dage. Furspelse og oversfø var ikke paa moden. Hadde vi en „Coat“ var vi fornøjet. Men hos de va, o infje va, so va me fornøigde me

dæ, o neræ paa life jo fornøigdæ o fanjje lite meir fornøigdæ, eum no me leba i store jillæ hus.

Redskaberne var ikke moderne. Jeg huffer far gjorde en kubberulle og en dragfærre, og med disse redskaber bjærgede vi os i nogle aar. Vi maatte bjærge os med dem, thi vi havde ingen penger at kjøbe redskaber for. Det er ikke saa endesfram at begynde med to tomme hænder og rydde sig op et hjem. Naar man er befriet fra sygdom og har lyst og lykke, saa gaar det nok. Tiden gaar saa fort, man ved ikke før en er gammel mand. Min far oplevede en høi alder, 91 aar. Jeg kan nu selv regne mig for gammel snart 74 aar.

I førstningen var her ingen kirke og ingen prest. Men saa hændte det at vi fik betjening af præster som drog ud paa lange reiser, at forkynde ordet til nybyggerne og muligens at stifte smaa menigheder. Pastor Nils Brandt var den første som prædikede her i Norway menighed. Saa fik vi pastor B. Koren fra Decorah til at betjene os en tid. Det var Koren som stiftede Norway menighed. Vi stod da under gamle Synoden, thi slaverisprogsmaalet og uenighed i læren havde ikke indtruffet endda. Naar vi havde gudstjeneste maatte vi samles i farmerhuse. Endelig kom tiden at vi skulde bygge en kirke. Den blev baade liden og simpel. Ole Kittelsland fra Bægli var den som paatog sig at opføre den. Han opsatte „ramen“ af tæljet egetømmer, og lagde tag, og klædte den med siding. Størrelsen huffer jeg ikke. Han lod til altsammen og satte den op for tre hundrede dollars. Saa skulde vi faa til noget at sidde paa. Det blev da besluttet, at hver farmer som tilhørte menigheden, skulde bringe to stabber hver, og saa lægge en planke paa stabberne. Dette blev antaget og saa gjort, og saa var hænke færdige. Saa, for at faa til et alter, blev der spigret sammen nogle bord i lighed med en aflang kasse og hængt over et hvidt klæde. Knæfaldet blev gjort omtrent paa samme vis: et 4-

tommes bord spigret oppaa toppen af opretstaaende, firkantede stikler, og det var gjort. Prædikestol var ikke at tale om. Denne kirke brugte vi i mange aar. Den var bra nok ont sommeren, men sælt kold om vinteren. Tænk, bare siding til væg og ingen himling! Vi havde en stor god ovn, og den var ofte rødhed hele messetiden. Men koldt var det alligevel, saa det var tider presten maatte staa med stindpelsen paa under hele prædiken.

Saa om en tid, da menigheden begyndte at bli lidt mere velstaaende, byggede vi en kirke, som kostede os fire tusen, og denne blev for et par aar siden revet ned, og en ny kirke bygget. Denne sidste kostede os mellem 13 og 14 tusen. Den er et deiligt gudshus. Er vi flittige kirkegjængere og faar lyst til at høre ordet, saa vil vi ikke angre paa de penge vi har lagt i den.

Herbran Amundson Sanden,
Farmersburg, Clayton Co., Iowa, 3die Apr. 1912.

Grant og Galena.

Jeg havde været i Dubuque i forretninger, og da jeg hadd læst og hørt saameget om Galena, tænkte jeg: nu har jeg en dag til at beje gamle historiske mindesmærker, og saa har det aasted med bæn en times tid ind og ud blandt dale og høider, netop som om en skulde fra Vergen indover til Vos.

Bremesren sfriger, Galena, og jeg stiger af for at beje bnen og finde hvad den har at byde paa for den som vil søge efter minder om Grant og mange andre større og mindre personligheder, som fra tid til anden har boet der.

De store, gamle plankeværker, kaldet kaier, er længe siden faldt udover den smale elv, og der er ikke vand nok i den til at flyde en jeksæring. Dog skal her engang ha været høide-

punktet for dampfibstrajik paa upper Mississipp. Nu er alt gaat tidens gang, istykker.

Her var det General Grant bodde i flere aar som læderhandler og var noksaa godt tilfreds med sit virke og sin stilling, siges der. Han reiste meget om i Iowa, Illinois og Wisconsin i den tid, og kjøbte huder og solgte læder. Saa læste man i aviserne om Fort Sumpter og at der fyredes skud paa landets egne skib, og hvorledes baandet, som holdt nationen sammen brast og der blev frig. Da var det at Grant kom frem som frivillig, og det fortælles den dag idag, at nogle rige beundrere i byen kjøbte ham hejt at ride paa, da han ingen penge hadde undtagen de som stod i forretningen.

Snart var Grants navn i alles munde og blev kjendt verden over. Fra at ha været en ubetydelig læderhandler blev han hyldet som Amerikas største general. Efter krigen var endt drog han tilbage for at tilbringe sine dage i den gamle, lille by, hvor han var kjendt og agtet af sine naboer. Men det huede ikke hans nye, politiske venner. Saa blev han kandidat for presidentembedet og blev valgt dertil to gange. Da han søgte tredie gang at bli kandidat blev han slagen af Garfield, som „den forte hejt“ efter at Conkling og hans 306 delegater maatte overgive sig. Den dag dalede denne virkelystne mandssol og han mistede mange venner og hyldere. Deriblandt var Washburne, hidtil Grants gode ven, men efter den dag talte de ikke til hinanden; og Grant beskyldte Washburne for at han selv søgte at faa nominationen mens han sik Grant til at tro at det var for hans del han virkede. Kort tid derefter døde Washburne af græmmelse, ganske forladt af sine gamle velyndere, som en politisk forræder.

Grant var ikke statsmand, heller ikke forstod han at dese med dem som holdt embeder, ihvorvel han kunde forstaa at handle med sine generaler i felten. Han stolede for meget paa

sine politiske venner og forstod ikke at beherske sig selv imod en modstander. Han var heri kanske lig den romerske general Ulla, som sa at „ingen ven gjorde ham en godhed og ingen uven en fornærmelse, uden at begge blev belønnede.“ “

Da Grant gjorde sit indtog i Amerika efter at ha reist verden rundt som den store, amerikanske fredshelt og general, fik han et hus i Galena i gave fra byens folk. Nu vilde han sætte sig ned i fred og ro efter endt arbejde. Men netop som han det vilde, kom der tilbud fra New York om at gaa ind i forretning. Skjøndt han selv ikke vilde, gav han dog ind for familiens ønske, at sønnerne kunde komme til at tjene derpaa at hans navn vilde bringe dem betjendtskab med storstadens mægtige mænd. Han gav sig i disse hylderes magt, som om kort tid bragte navnet Grant i sølen. Firmaet gik overstyr. Saa blev han syg og døde af sorg og græmmelse. Nu ligger han begravet i New York under et gravmerke med høie søiler paa et ophøiet sted i byens Centrum.

I Galena er der meget som minder om Grant. De gamle venner og naboer taler om ham med taarer i øinene. Det gamle læderoplagssted hvor han kjøbte og solgte huder kan endnu sees, og det gamle lille murstenshus hvor han og familien boede saa lykkelige i de aar før han blev kjendt i videre fredse, staar der endnu.

Ikke langt fra huset staar endnu den gamle kirke, til hvilken han gif og hørte paa den unge, dygtige taler John Vincent, som senere er blit kjendt som den fremragende metodist biskop. Rundt byen vides de gamle hus hvor han efter endt dagverk gif i besøg og røgte sammen med venner.

Parken som kaldes Grant Park, har en noksaa prægtig statue af ham i civil dragt. Rest søgt er dag raadhuset hvor der er opbevaret mange gjenstande som han har brugt eller som var kjøbt til ham den tid han var hyldet som en helt fra

ende til anden af landet. Første plads indtager Nasts maleri, som fremstiller Grant ved Appomattox, hvor Lee overgiver sig og rækker Grant sit sværd. Dette billede kostede \$10,000, og blev foræret byen af G. S. Kohnsaat, Chicagos bekendte avismand. Det er verdensberømt, og man rejser lange veie for at beskue det, og det fremstiller personer som alle var kjendt af navn mindst over hele Amerika.

Sid til byen kommer hvert aar beundrere af Grant for at holde en fest til ære for ham som blev byens mest berømte mand. Mangen anden dygtig søn har byen dog huset. Herfra kom den tapre Rawlings. Her bodde Vincent nogle aar. Her voksede Kohnsaat brødrene op tilsammen med den dygtige Journalist Jas. W. Scott, som stiftede Chicago Herald, og som døde i en ung alder nogle aar siden.

Overalt hvor jeg kom, saa hørte jeg af mænd, som kjendte Grant personlig, at sjønt han havde lykken med sig og verden hylde ham som en helt, saa havde han ogsaa mer end andre sine sorg og ulykker. Han, som alle andre, havde glæde og dertil sorg, medgang og dertil modgang. Hvem har det ikke? Som den gamle salmedigter siger:

„Sorris og glæde, de vandre tilhobe,
 Lykke, ulykke, de gange paa rad,
 Medgang og modgang hinanden anraabe,
 Solskin og skyer følges jo ad;
 Zorderigs guld Er prægtigt muld
 Himlen er ene af jalighed fuld.“

B. L. B.

Samband

et maanedsskrift.

(fortsættelse af Valdris Helsing.)

Anden aargang

No. 43—54.

November 1911—Oktober 1912.

Udgivet af Samband Publishing Association,
 Minneapolis, Minn.

Indholdsfortegnelse.

Samband, 2den Aarg. No. 43—54.

Amerikareise i '49. A. L. Lien	374
Aprilnar, Dengang D. B. gif. P. T. P. Ederkley	340
Afskriftte breve, depecher ojb. Dr. D. G. Sagen	78
Bade og Badesmer. K. G. Dnstad	240
Badesue i Baldris. K. G. Dnstad	144
Bang, Mrs. Olaf	116
Benton County, Iowa, Smaaastubber om nordmeend fra. B. L. Wick	286
Berg-jutulen. A. K. Brenden	89
Bestyreren og Red., Fra 1, 65, 96, 127, 201, 437	
Bjørnsons navn hædret. B. L. Wick	354
Bjørnson, Ragnild. B. K. B.	257
Bladkomite, Om indstillingen fra bygdelagenes	262
Bladkomite, Rapport fra bygdelagenes. M. Ulvestad, sefr.	127
Boen, Saldor E.	388
Bojtwick Valley, Wis., Optegnelser fra Baldrisjettlemen= tet i. Th. Swennes.	343
Braaten, Olaf. C. N. Kemme	118
Brenna, Gjertrud	93
Brev, Af et, fra S. S. Kamberg	260
Brev, Fra et. K. Vifan	172
Brev paa rim. Ole D. Dokken	61
Bygdelagenes forhandlingsmøder. Past. L. P. Thorkveen og M. Ulvestad.	133

	Side.
Bygdelagsbevægelsens første kapitel, Fra. Pst. Jensen og Ned.	222
Bygdestevne. Knud M. Sælle	173
Canada Valdriser. L. K. Rogne.	180
Clayton Co., Iowa, Om de første jettlere i. P. L. P. Ederklep	147, 291
Domkirken i Trondhjem, Billede af.	261
„Dæ mor mi som græt.“ Dr. D. E. Hagen	305
Dødens borgerkattekismus—Valg-balk—Dr. D. E. Hagen	218
Ellestad, Pastor N. S.	258
Engelsen, Saaledes stræber man med.	30
Enighed gjør stærk. Prof. A. E. Egge	404
Erindringer og livsbildring. German K. Sanden	452
„Fagerliens Tvillinger,“ Pst. Refsdals	488
Fox River jettlementet, Illinois. B. L. Wick	46
Fædrenearven. German Karlsgodt	2
Fællesmødet 8de November 1911	33
Førnesbrunnen. Rifard Berge	294
Føssje-Sakup. K. B.	124, 196
„Føssje-Sakup,“ Protest mod.	303
„Gamalt fraa Valdres,“ Ødegaards	96
Gjæterens sang. N. K. B.	31
Grant og Galena. B. L. Wick	459
Hallingen og Storethune-Givind. M. M. Quale	266
Hallingstevne i Leeds, Fra, og tanker om mindegaben. L. D. R.	174
Hallsteinson, Ivar. Torgeir Magistad	90
Harstads, Pastor Vjug, Tale ved Sætedalsstevnet i Thief River Falls, 1911	129
Haugafolkene og urolighederne paa Dalen. K. K. Ranum	308
Helsing til Valdresgjesteboet 1912. Rmt Rjøs	487

	Side.
Hoveda. C. Satter	346
Hulebaken. Torgeir Magistad	415
Hundebys Saga, Theodore R.	329
Hundredaarsfejsten i Minneapolis 17de Mai 1914. Dr. S. R. Rannestad	166
Hørveflægtens poetiske treklover. Dr. D. E. Hagen	398
Isfarti. Prof. G. L. Flom	86
Jotunheimen, Fraa ei ferd til. Torgeir Magistad	62
Julen i Hedalen. M. K. Brenden	50
Kantate til Norges hundreaarsfest. Wilhelm Petterjen.	435
Kirkevoild, Gullik D. L. D. R.	144
Kjørstad, Gilbert. L. S. Belgum	256
Livshistorie, En. Mrs. Anne Eneštvedt	40
Lom, Gamle historiske optegnelser fra. Dr. D. E. Hagen	202
Manfred, N. Dak., Fra. L. D. R.	384
Manfred, Fra Valdreslaget i. L. D. R.	119
Mexiko, Skisser fra. B. L. Wick	429
Minder fra hjembygden. S. G. Mogan	97
Muntre skildringer fra Iowa. Syber Rustebakke	353
N. Aurdal, Erindringer fra. E. E. Myhre	122
Nordfjordingerne og Nordfjordlaget. Pst. N. Underjon	37
Norge, En tur til. N. D. Rvernen	275
Norway Park, m. m., En. M. G. Braastad	117
Numedal. G. Gregerson	189
Numedalslaget i Hawley 1909	88
Numedalskrøner, Sandfærdige. D. D. Eneštvedt	192
Numedøler, De første, som bosatte sig i Clayton Co., Ia. P. L. Ederklep	147
Numedølerne, Anmodning til. S. G. Strøm	145
Numedølsponierer i Clayton og Fayette Co., Iowa. G. Gregerson.	366, 421, 443

	Side.
Numedølsvisje. D. D. E.	389
Nybyggerlivet i fjogen, Nogle træk fra. S. G. Mogan..	406
Oregon, Silsen fra. John Sætter	126
Pope Co., Minn., En aarsberetning fra. D. S. Opheim	94
Portland, N. Dak., Nybyggerlivet ved. N. O. Avernens..	104
Postmester, Da jeg skulde være. B. L. Wief	111
Reinling, Af et brev fra en. Ole Strande	29
Riddere, De to. C. N. Kemme	92
Rock Prairie. Dr. J. S. Johnson, 6, 54, 73, 106, 139, 183, 233, 269, 335, 349, 400,	439
Rock Prairie flisjer, Nye	1
„Samband," Til. S. E. Usaker	170
St. Hansfest paa Kvithøvd. T. Magistad	332
Skandinavisk litteratur paa engelsk. Prof. M. E. Egge....	25
Slidre. Torgeir Magistad	372
Slig er det. Herman Karlsgodt	259
Smaastykker, brevstubber, osv.	32, 126, 128, 172, 299
Stordock, Halvor G. S. G. Mogan	322
Storligri. Ole Kustebakke	250
Syttende maiifesten i 1914 (Rapport) A. N. B.	266
Sætersdalen, Sagu* og smaastykker fra. Knud N. Helle. 5, 68, 198,	246
Sætersdalsmaale. Knud N. Helle.	115
Tale ved 14de Valdrisstevne, J. C. M. Hansson	471
Tale ved Valdrisstevnet 1912. S. T. Selgeson	463
Trapijterne, Fra mit besøg blandt. B. L. Wief	360
Trondhjemske-Amerikansk. John P. Ivers	272
Turtle Mountain, N. Dak., Lidt nybyggerhistorie fra. N. Wikan	279
Valdris Sambands historie, Af. Dr. J. S. Johnson....	230
Valdrisstevnet 1912	304, 481

	Side.
Vasætdansen. Juml Diejerud	354
Vesleknut paa Vakka. N.	20, 253, D. 348
Vifinger, Fortidens og Nutidens. J. D. Lee	345
Vinjes fødested, Et besøg til. B. L. Wief	12
Wold, Tidemand E.	298

Forfatterliste.

N. Anderson, 37.
T. S. Belgum, 256.
Rikard Berge, 294.
M. G. Braastad, 117.
A. A. Brenden, 31, 50, 89.
Juml Diejerud, 354.
Ole D. Dokken, 61.
P. T. P. Ederflep, 147, 291, 340.
M. E. Egge, 25, 404.
Mrs. Anne Enestvedt, 40.
O. D. Enestvedt, 192, 389.
G. T. Flom, 86.
G. Gregerson, 189, 366, 421, 443.
O. E. Hagen, 78, 202, 218, 305, 393.
J. C. M. Hansson, 471.
Bjug Harstad, 129.
S. T. Selgeson, 463.
Knud N. Helle, 5, 68, 115, 173, 189, 246.
T. N. Sundebj, 329
John P. Ivers, 272.
E. Jensen, 222.
J. S. Johnson, 6, 54, 73, 106, 139, 183, 230, 233, 269, 335, 349, 400, 439.

VIII

- Serman Karlsøgd, 2, 259.
 N. D. Svernen, 104, 275.
 Rnut Rjøs, 487.
 John D. Lee, 345.
 M. L. Lien, 374.
 Torgeir Magistad, 62, 90, 332, 372, 415.
 S. G. Mogan, 97, 322, 406.
 C. E. Myhre, 122.
 S. N. Ranneftad, 166.
 R. E. Dufstad, 144, 240.
 D. S. Opheim, 94.
 Wilhelm Petterjon, 435.
 M. N. Quale, 260.
 S. S. Rambang, 260.
 R. R. Ranum, 308.
 C. N. Remme, 92, 118.
 L. D. Roble, 119, 174, 384.
 L. R. Rogne, 180.
 Ole Ruffebaffe, 250.
 Syver Ruffebaffe, 353.
 Serman R. Sanden, 452.
 Ole Strande, 29.
 S. S. Strøm, 145.
 C. Sætter, 346.
 John Sætter, 126.
 Th. Swennes, 343.
 Q. P. Thorfveen, 133.
 S. E. Wsaker, 170.
 Martin Wvestad, 127, 133.
 R. Wifan, 172, 279.
 B. Q. Wief, 12, 46, 111, 286, 354, 360, 429, 459.

THE CALL WE HAVE AS A NATIONALITY TO
 INTEREST OURSELVES IN PUBLIC AFFAIRS.

*Address by Hon. H. T. Helgeson, at Valdris banquet,
 September 7, 1912.*

The subject assigned to me by our Toastmaster is one of so much importance to us, both as a Nationality and as American citizens, that I cannot hope to do it justice in the short time at my disposal on an occasion of this kind, even though I were far better qualified to deal with it than I am.

In order to determine whether or not we have a call as a Nationality to interest ourselves in public affairs, we must first consider the character and general make-up of the citizenship of this, our adopted country. The United States differs from all the other great nations of the world mainly in the fact that its citizenship is made up of a conglomeration of all the nationalities of the world. This country is the great melting pot into which has been thrown the products of civilization—the worst as well as the best that is represented by the national characteristics of all the peoples of the world. Because it is in its formative period, this country has not yet developed a distinctively American character, but when it finally is developed it will be found to be a composite picture of the characteristics of the people of all the other nations of the world. A composite picture, as you probably know, is a photograph of a number of persons so taken as to represent but one individual whose face bears the imprint of the strongest characteristics of each person represented. The character of the composite picture is determined by the character of those it represents, being improved by the noble countenances of

some, and may be marred by the vicious characteristics of others.

If then the American character, when finally developed, is to be a composite picture representing in some degree the various traits and characteristics of all the peoples of the world, you can readily see what a tremendous responsibility rests upon us as a nationality if we are to so conduct ourselves as American citizens that only those ancestral traits that make for beauty, harmony and strength are to leave an indelible imprint upon the American character that is to be.

Constitutional Government is the greatest blessing conferred upon the people in modern times, and Norway has furnished to the world more of the fundamental principles upon which constitutional governments rest than any other modern nation.

The Magna Charta of England is now considered to be the foundation upon which rest all constitutional governments today. Admitting this to be true, what is the origin of that wonderful document? The Magna Charta was brought about by the Norman Barons, who dissatisfied with the autocratic and arbitrary government of King John, met him in battle array at Runnymede, and there forced him to sign a document prepared by these Norman Barons, and which has ever since been known as the Magna Charta. Where then did the Norman Barons get the ideas that they embodied in the Magna Charta, ideas so great that they have ever since remained the fundamental law of the civilized world? Were these great principles conceived under the inspiration of the moment? No, a thousand times no! Fundamental laws for the betterment of humanity are the outgrowth of centuries of oppression, and the Norman

Barons, when they wrote the Magna Charta, but gave expression to the political principles that had been handed down to them by their forefathers, who had practiced them in "The Little Country of the Midnight Sun" long centuries before they were embodied in the now famous "Magna Charta." For untold centuries Norway was divided into principalities governed by minor kings and earls. These rulers had not sufficient wealth and power to maintain a standing army with which to enforce their will, and they were therefore wholly dependent upon the good will of their subjects. This gave to the people an opportunity to think and act for themselves and to take the initiative in government at an earlier date than any other modern people, and gradually moulded the sturdy character and independent spirit for which the Norwegians have always been noted. This also probably accounts for the fact that in Norway was born and nurtured into a living force the fundamental principles upon which all constitutional governments are resting today. It was in Norway that the people first declared that the king was the people's servant and not their master. That the people had rights that even the king could not abridge. That no citizen could be deprived of life, liberty or property except by due process of law and a verdict rendered by a jury of his peers. These are among the principles that constitute the foundation of all Constitutional governments, and to the Norwegians belongs the honor of having moulded them into a vital, living force and given them to our modern world.

The Norwegians, having long enjoyed the freedom, liberty and justice dispensed by a government founded on these principles, it was only natural that when the Northmen or "Norsemen" emigrated to England they should

carry with them their ideas of government. It was from this source that their descendents, the Norman Barons, got the ideas that they finally embodied in the now famous Magna Charta.

It was the political doctrines taught by the Magna Charta and practiced under its protection that inspired our Pilgrim Fathers with the idea of going to a New World and there creating a new government in which these principles could be enlarged upon and worked out in detail, and this finally led to the Declaration of Independence, the War of the Revolution, and the adoption of our Constitution. It is, therefore, not difficult for an unprejudiced student to trace directly back to Norway the responsibility of having planted and nurtured the political seeds that finally became transplanted to the shores of America, and there grew and developed into the greatest and most glorious republic the world has ever seen. But, wonderful as has been the progress of mankind under the constitutional governments of today, they do not represent the possibilities of the influence traceable to the seeds first planted and nurtured in the "Little Country of the Midnight Sun," for they will multiply, spread and improve under proper care and cultivation until every individual in all the world will be an uncrowned monarch, paying tribute to no one either politically or industrially. To bring this about the present generation cannot rest on the laurels won by a noble and heroic ancestry, but must assert their manhood and exercise those qualities and actively support the principles that make for the betterment of humanity, and in order to do this we must jealously guard and develop the national character that is our heritage, and that runs like a red thread through the history of the Norwegian people wherever they are

found, be it on the beautiful shores of their native land or as citizens of an adopted country.

As citizens of this, the greatest republic the world has ever known, it becomes our duty, not only to be law-abiding citizens, but patriotically and conscientiously so help to shape the future of this government, that the high ideals developed and contended for by our ancestors shall here come to full fruition.

In order to do this we must not content ourselves with living a care-free life of selfish ease and luxury, but we must conscientiously assume our duties and responsibilities as citizens of a republic, and earnestly and actively support every movement that has for its object the maintenance of the principles upon which depends "a government of the people, by the people and for the people." In reading the history of the world, you will find that many great governments have passed out of existence because they violated the fundamental principles upon which depend the "rights of man." Chaldea and Egypt, Rome and Greece did not pass out of existence for want of intelligence or because they did not have men of great mental power, but because they permitted the concentration of wealth and power in the hands of a few, and these few lived a life of luxury, ease, and indolence that breeds vice and contempt for the masses, while the masses suffered from the unjust taxation that supported the "special privilege class." This resulted in a disintegration of national character and patriotism and in disregard for law, which led to destructive revolutions. History has repeated itself as often as like conditions have prevailed, and it is safe to say that it always will. This being true, it behooves us, in whose veins runs Viking blood, to jealously guard the fundamental principles upon

which depend our personal rights and the freedom and liberty of the common people. Never in our nation's history has our government faced a more critical period than confronts it today, and never has there been greater need of unselfish, patriotic devotion to the principles that make for the uplift of humanity than there is at this time. We are now confronted by an oligarchy of wealth and power that assumes the right to dictate the policy of our government. Their object seems to be to shape legislation, influence courts and mould public sentiment, so that there may legally be a concentration of wealth and power in the hands of a few. At the risk of seeming out of place on an occasion of this kind, I want to sound a note of warning and to urge upon you the necessity of being true to the sturdy Norwegian character, that never has bowed the knee to the governing classes that have assumed the right to govern the people in the interest of their own selfish schemes. The modern trusts and monopolies embody the same principles that prevailed under the feudal system of the Old World—the concentration of wealth and power in the hands of the few, and the rights of property to be considered more sacred than the rights of man, with the governing classes becoming more and more indifferent to the rights of the people. This can have but one result, the disintegration of the character and patriotism of our people and a disregard for law that will endanger the very perpetuity of our government. At a time like this, it seems to me that we should, if we wish to be worthy of our ancestry, take a firm stand against the encroachments of wealth and power, and enlist in a battle for the perpetuation of the fundamental principles for which our ancestors have fought for centuries.

Do not allow yourselves to be lulled to sleep by the

Siren song that because we are prosperous we should be contented. It would be a disgraceful lowering of the standards and ideals so long contended for by our ancestors, if we should content ourselves with living for the sole purpose of accumulating a little material wealth, forgetting and ignoring the great principles upon which depend the real uplift of the human race. Under the present tendency of our complex industrial system, it is as much a patriotic duty to enlist in the peaceful war that is necessary to curb the cruel greed and avarice of the powerful organizations, that are battling for supremacy in both the financial and political world, as it ever was for our ancestors to wage a military war against the encroachments of the concentrated power of wealth and class privileges in their day. As a people, the Norwegians have always stood for civic righteousness and the rights, interests and opportunities of the individual citizen, which can only be guaranteed by political and industrial freedom and liberty; and if we are to be worthy descendants of such a people, we must, as patriotic citizens, jealously guard against the selfish and greedy encroachments of wealth upon both our political and industrial system; for under modern conditions the individual citizen is as dependent on a fair field in the industrial world as were the people under the feudal system of the old world upon the ownership and control of the land. As a people, the Norwegians have nothing to boast of except the sturdy unyielding national character that has always stood for civic righteousness and political freedom and liberty and the broad principles that make for the "Brotherhood of Man." Such a national character is the greatest asset of any people.

As citizens of this, the greatest nation in the world,

whose government bears the indelible imprint of efforts put forth by our Norwegian ancestors in behalf of civilization, do we not have a call as a Nationality to interest ourselves in public affairs?

It is no credit to us to be descended from such a noble ancestry, unless we show by the interest we take in public affairs and the influence we wield in the struggle that is going on for the uplift of humanity, that we are at least keeping at high water mark the ideals and principles for which our ancestors have fought for centuries. Then, and then alone, can we feel that we have done our full duty as American citizens. Then, and then alone, can it be truly said that we are worthy descendants of our Viking ancestry, and that we have perpetuated their influence for the general uplift of humanity and the betterment of mankind.

Horace Greeley, beginning life as a poor boy, gradually climbed the ladder of wealth and fame until he was known as the greatest journalist of the world, and one of the ablest and most patriotic statesmen of his day, and after all the varied experiences of a long and successful life, he said upon his deathbed, that "Fame is a vapor; popularity an accident; riches take wings; those who cheer today may curse tomorrow; there is nothing enduring but character."

I wish I had it in my power to print this great truth indelibly upon the minds of our people, particularly upon the minds of our boys and girls.

Let me then, appeal to you so to live and so educate your children that they will, by becoming character builders both in private and public life, be not only loyal American citizens, but worthy representatives of "The Little Country of the Midnight Sun."

Tafe ved Valdrisstevnet 7de September 1912.

Af S. C. M. Sanjon.

Royst dette kjæm te aa gaa æ væl infji gøtt aa veta. Dæ bli væl mæ me so mæ Sogningen so jat paa fyrkjefafe aa snikkerte. Vest so dæ va so slæfte han tafe aa tof te aa gli. „Sa no sfa du jjan,“ ja'n. So sef han so vitt hafa se fast, men dæ helt infji, aa han tof paa aa gli atte. „Sa no sfa du jjan,“ ja'n. Gi gong te sef han flora se fast, men dæ helt infji i længdin, aa so bar dæ denne gonge ut fere tafrenna mæ'n. „Sa no sfa du pekade jjan,“ ja'n, daa han datt.

Nær e no sfa te aa tala te dikkan paa eit maal so e alder ha funna, aa so e infji ha prøvt paa aa tala, so æ nofo daa, sea e va 8 aar gamal, so bli dæ væl næstan so um ein so æ wau- de mæ slift skuld ut paa eit fjele bratt aa haast taf aa dæ bli væl paa vone um dæ infji gaar gale mæ'n, aa skul dæ træffe, jaar dō skulde paa hono Veblen. Paa ein maate æ dæ no han so æ skulde sør at e æ komin i denne klæmma ikvæld. Hadde infji han vøre ette me te e vart nøygd te aa sfrive lite i „Selsing“ um ei ferd igjønō Valdris noka aar sea, so sto e infji her aa fals- sœitta. E hadde so lite aa sfrive um at e vart reint ibeit, aa so hadde e infji bære vet en at e te aa sørtælja um den syste kvældu mō skulde paa stōlen. Royst mō va reist langs Nabjōra aa Lisleia, over Øljjøen, aa sørbi Mærkji, kom so te nere Vajethstōlen. Dæ dustregna aa va vorte lite mørkt, aa sør infji aa sfræme sølle, so alt hadde lagt se, aa so funna tru dæ va taterpak so for i fjello, so skulde e prøve aa tala lite Valdris aat dei e. Sa, dæ jekk so vitt bra at mann sjøl, so laag burti eine sengen, ja, „Denna karn seie at'n æ ifraa Amerika, men e sjuist han tala so ein Mordøling e.“ Dette skul e so te aa sfreppe taa i „Selsing“ maata, aa meir va dæ infji sørnō'n

før'n Beblen beit je fast i dæ, aa daa beta dø, dæ vart infji raa te aa sleppe ifraa'n.

Æ veit infji kost dei ha greit je dei so ha tala Valdris ve desje stevno jere me. Nokre taa dei kjenne e, aa veit at dei kan tala Valdris so gött so yankee aa rikemaal. So æ dæ dei so ha dæ paa den gjære, at nær dei jaa mykji go mat aa so mange gjæve sølk, so bli dei lifeso inblaaste taa ei ny aand, kjaftu taf te aa ramle, aa jamen vænn dæ tor dei so or ein ertesæk; dæ æ dæ sama fo maal dei tala. Æ lika go mat e mæ, aa dæ æ ingen so sæte meir pris paa aa koma jammen mæ jambygdinga en e; men alder ha e vøre so heldige at nokor aand ha blaase paa me, aa nofo mætare te aa tala blei e no vist infji um ho so jorde. So æ dæ no dæ ofjo at dei so ha tala her i alle desje aaro, aa dei so ha skreve i „Selsing“ ha vøre inne paa omtrent alt so kan seias um Valdris aa Valdrijadn. Dei ha vist infji levna stort aat dei so sfa koma ette. Dæ bli væl te di at ein maa mala uppat mykji taa di so æ sagt før.

Her nofo vefo sea trudde e so bestemt e hadde jaat taf i nofo so dei andre infji hadde behandla. Nasin min hadde slegje se vrange. Dæ eine nasabore vilde infji trækje so dæ skulde. No beta mō dæ at basen taa alle doktoradn so skulde sjøne se paa værk i nasin har kantore sit her borte i St. Paal aa heite J. S. Johnson. Men e syntist infji e hadde raa te aa kofte paa me denne lange reija te St. Paal, berre før nasin si skuld, aa jeff so in te ein norrk dohtar i Chicago, so helde infji æ nokon smaagut, nær dæ æ nasin el giro so sela nofo. Ja han tok te aa aaverjara me, gløtte i nofo spegl aa røir aa brænde mæ helvetesstein aa nofo anna jugl han hadde. Mæa han dreiv paa mæ dette jiff han aa smaasvalla ve se sjøl. „Ja, ja dæ æ infji so greit her i Amerika,“ hørde e han ja. So stulla han fram aa tebakars ei ri. Men so sa'n, „Æ sku mejt vaage ein dalat paa at denne nasin æ komin ifraa Valdris, e.“

No sfa du jjaa, tænkte e. Dæ kan jedne vara nofo før me detta. Æ hadde nok høirt at ein taa dei gamle erkebispo i Bremen skul ha skreve te paven mangsøldige hundre aar sea, aa førtælt'n at i hjarta paa Thule (Norge) laag dæ ein dal so eitte Valdris, aa der va sølke so uhørvele store aa lange, lødne va dei aaver heile skrøtten, aa i skallin hadde dei taffutte hødn. Men alder hadde e høirt at nasin deiris skulde ha vøre so sørfjellig fraa andre sølks. Alt dette maatte e no te aa grava aa spørja doktarn ette. Nau, han hadde doktert paa mange Valdrisja i si ti, aa omtrent alle va dei jjeive i dæ einø nasabore, meir el mindre, ja'n, aa dæ va kome taa di, at dei hadde vøre so slemme te aa sløst. Nær dei slo va dæ jedne nasin so jeff ta imot aa taa di va'n mæ ti'n vørtin skaff. Æ skul sport'n um Hallingadn hadde sama lyte, men jeff infji ti. Hadde doktarn ret, so va siffert nasin paa Hallingadn enno skaffare en paa Valdrisjo.

No jeff dæ infji gött an aa tala berre um nasin aat Valdrisjo. Te nō kunna e væl ha lagt ut nofo um dei huglynnne so doktarn meinte den skaffe nasin sluld væra merkji paa, men infji va e reint einige mæ'n, aa infji va dæ aldelis høvele aa tala um strisamtheit aa egglesjute, jærle no mō va so nyle komne overeins i lærun aa mykji anna. I føreningsjake æ mō no komne so langt at dæ gött gaar an før den eine Valdrisn aa tala mæ den andre um baade naadevalg, „tutte fide“ aa mykji anna so mō infji forståa us paa, utan aa kvælv'e'n te paa ryggen burti ei hørv so ligg mæ tennadn up, aa ner'n ha jaat den skarpaste tønne inn i smalryggen paa ho, te peise paa'n, te'n maa vegaa at han jære mæ falsk lære. Mō æ komne aaver dette no. Anti dæ æ fjyrkja, politiken el griffidn mō distutere, so æ mō meir benksamme aa mindre beisse en før i ti'n. Dæ kan mō so gött jjaa taa alle desje bygdelay so koma jamen aa byggje se ve sambære, aa ve aa svalle um gamle heimen, gamle

daga, aa um fo dei ska jera før bygdn dei æ komne ifraa, kost dei ska uppehalde aftils aa ære før dæ dei gamle ha utretta, aa bevare minne te førfædro sino blant hœdn aa hœdnebœdn. Dette æ so dæ ska væra, aa resjo mœ halde fram ette denne vægen, so kjæm væl den skaffe nasin vor te aa rette paa se mæ. So vitt e kan sjaa æ dæ inkji nofo at taa dei takfute hœdno so erkembjpen fraa Bremen hadde lagt mærkji te, aa nær dei kunna bli so reint burte so æ dæ væl inkji so fale mæ nasin.

Dei so ha tala ve stevno vore ha lagt mykji vægt paa dæ so dei sjuite utoandraradn or Valdris ha utretta. Na dæ æ vijt aa sant at deiris minne ska mœ afte aa ære. Alder maa dæ glœimast fo dei ha slete aa le'e vont før aa skapa den nye heimen. Paa præriadn, i sfogadn aa langt ut ijœno bergo i vest, ha dei grubba aa brœte se land, so at hœdne deiris no sita inne mæ nofo taa di beste aa rikaste landstrækningo so fins i Amerika.

Taa dei sjuite so reiste or Valdris æ dæ væl inkji mange at no. Sjøl hukja e best nokre taa dei so reiste traft ette krigen i 1870 aa 1871. Far min va lænsman i Vestre Skire umtrent 60 aar sea, aa ettepaa i 40 aar i N. Murdal. Han kjænde mange taa dei so reiste i dei sjuite ti'n, aa østo hœrte e han ja, at dæ va eit ubœtele tap dette at so mange stante aa jæve folk reiste or bygdn aa lande. I si bok „Gamalt fraa Valdris“ seie Pdegaard um eit par taa aurdalsbygdo (Nabjør aa Vestringsbygde): „Ette 60 aaro vart dæ eit stort umslag i grændn — Slœskjæmpudn aa betbikkjudn reiste mejt alle te Amerika.“ Detta rima inkji mæ dæ intrykke e ha saat um dæ fjelke so reiste ut. At dæ her o der ha vœre ei slœskjæmpe ell kjeglebiktje blant dei, dæ trur e væl. Men e trur okjo at gjennemgaande ha dei vœre eit ualmindese støtt, paalitele aa arbeidsomt fjelk, eit fjelk mæ den rette to i se. Na dæ vija allebest dæ so dei ha utretta, aa dæ ettemale so dei ha saat baade i dæ gamle aa dæ

nye lande. Ein taa dei ting e synist mœ kan mejt takke Veblen aa andre før i alt deiris arbei før Samband aa bygdelago, æ dæ so dei ha utretta ve aa samle ihop aa hegne um minne um dei gamle pioneradu. Dæ æ so mykji so skulde jeraft her, aa dæ va dra um det vart jort før dæ vart før seint. Den so berre kunna reise ijœno alle gamle Valdrisfettlemento aa saa uptegna alt so hœdne aa gobœdne aat dei gamle hukje el ha upbevara i brev el skryfte fraa førældro jeno!

Dø so no æ hugre, kjæm væl mæ tie, ette so dø bli ældre aa saa syne up før slift, te aa tænkji meire paa virke aa minne. Ser æ nofo som yankeen, so vitt e kan ijœne, æ langt sikre diffan um at dø alder kjæm te aa angre den ti el dæ arbei so dø maatte koma te aa anvende paa aa hegne um deiris minne. Ser q nofo som yankeen, so vitt e kan ijœne, æ langt fere us i. Daa e reiste fraa Washington eit par aar sea, hadde mœ i kongresbibliothefe aaver 4000 bœka um familio her i Amerika. Na taa dei va dæ berre ei par so behandla norise familio, aa berre ei va skrevi paa noris, den so gamle pastor Muns hadde skreve um si famili den ti han va prest her uppe i Goodhue County. I dei par aa tjue aar e ha vœre i bibliotheksvirke ha dæ hændt fleire gonge at fjelk ha kome aa sport um inkji e so æ noris kunna hjœlpe dei te aa saa greie paa førfædradn deiris. Dei hadde nok kunna fjelji dei so langt tebakers so te England, Skotland el Irland; men dei hadde den true at før dette va dei komne or Norge, aa dæ vilde dei fælt jedne saa upklara. Alle va yankeea, aa fleire taa dei or dei beste familio mœ ha her i lande. Dæ let inkji te at dei jœmdist aaver aa skulde væra taa noris avstamming — tvært imot.

Dæ æ nok so at før dei taa us so æra fjœdte her i Amerika el komne hit so unge at mœ inkji større hukje taa gamle lande, kan dæ væra freitan aa glœime burt førfædro vore aa dæ lande dei reiste ifraa. E veit nok kost dæ jekk mæ me sjøl. E kom

hit i dæ niende aare. E hadde lœvt mor mi at um fire aar skuld e koma tebakars at. Men dæ vart 34 aar før dæ vart nofo taa den reija, aa daa va førældro aa meste taa hjjino burte. Men alder kjæm e te aa angre at e te slutt reiste les. Na dæ vil e seia te dikkann taa andre aa trea ætten her i lande, at kan dœ noforti greie dæ slik, at dœ faar gjeite byggde der førældro el bestejørældro ha levt, so jær dæ. Dœ sfa inkji koma te aa angre dæ.

E seie inkji nofo um dæ at Baldris i aa før je æ eit taa dei jeverdignaste strœf so fins i heile værn. Sjæl ha e set so vitt mykji taa'n, aa tala mæ aa høirt paa sjœlf so ha set so mykji meir en e, at e trygt tœle seia dette. Men dæ æ nofo anna, so inkji æ so let aa førklare, men so jere dæ at ei jerd te gamlebygdun aat førældro el bestejørældro bli te nofo so inkji kan glœimast — so bli sitande att i sjæle so eit høst aa sagert minne før heile live. Dæ æ nofo so heimsligt de dalen, dæ æ so du skulde ha vœre her før ei gaang. Dei hœge untadn, dalen aa skogen synist aa helje de vælfomin heimatt. E undrast um dæ inkji æ nofo taa dette han Masmund Vinje ha hatt i tankadn nær han i sit digt te Roudadn seie:

No jær eg atter slike fjell aaa dalar,
som deim eg i min fyste ungdom saag,
og sama vind den heite panna spalar;
aa gullet ligg paa injo, som fyrr det laag.
Det er eit barnamaal, som til meg talar,
og gjer meg tankefull, men endaa fjaag.
Med ungdomsmine er den tala blandad;
det strøymmer paa meg so eg knapt kan anda.

Ja livet strøymmer paa meg, som det strøymde,
naar under injo eg saag det grøne straa.
Eg drøymmer no, som fyrr eg alltid drøymde.

naar slike fjell eg saag i luste blaa.
Eg gløymmer dagjens strid, som fyrr eg gløymde
naar eg mot kvæld ein glimt av sol jekk jaa.
Eg finne vel eit hus som vil meg hysa,
naar joli heim til notti vil meg lysa.

* * *

Dg kvar ein stein eg som ein kjenning finner,
fôr slik var den, eg slaug ifring som gut.
Som var det kjempur, spyrr eg, kven som vinner
av den o denne andre haage nut.
Alt minner meg; det minner og det minner,
til joli burt i juoen sfoknar ut,
og in i siste svedn meg eingong huggar
dei gamle minne og dei gamle sfuggar.

Nær du staar paa pladsen el garen, der slægte di ha hatt
sit heim, der dei ha levt sit liv mæ sin stri, si jælheit aa si sjœg,
vil ofso du, kan hœnde, kjenne at der lægg se um de likfom ein
eim taa den ti so længst æ jare — ein aand ifraa dei taa di
eie slægt so her ha virka. Du finn fram dit heimen deiris ha
sta'e. Nan hœnde dæ inkji fins eit einaste mærkji ette dei gamle
hufe, kauhænde ei steinrœis, nofo gamle stokka el veakubba enno
ligg att. Kost dette no æ, so æ dæ her ætte di ha hatt heimen
sin. Du sæt de ner aa læt tankadn jvise tebakars. Du kalla fram
i minne dæ du ha høirt um han bestejar aa ho bestemor. Du
jær ut aaver dalen. Mykji kan væl ha sjœrandra se sea den da-
gen, dei sto paa bakkin der i sjœ aa før sifte gong saag ut aaver
byggde, der slægte kan hœnde hadde budd fraa umindele ti; men
der rœnn no den sama ælve, fjorn ligg der so blank aa klaar
aa spegla aav œie aa næs, vindn hær sjœedurn aaver te de fraa
dalen paa den andre sia, ein svart fjellkam strækkji se so længt
auga kan naa i nor, den eine tinden hœgre en den andre,
længt in i himmelbrune. — Dette æ inkji sjœrandra. Dette syn

va ðæ so møtte førjædro ðing nær ðei jeff te sit virke um morgon, aa ðette va ðæ anga jaag utaaver, nær ðei ette endt dagsværk, jætte se te aa kvile her i bakkehældu. Ei slif stund se ðette i gamleheimen kan bli te ei høgti, so alder gløimist. ðæ æ so førjædranes aandar ha lægra se um ðe, nofo so heimsligt aa fredsamt æ ðæ ve bygde, der ho ligg i kvældsolsens straaleglans, el kan hænde i sumarnattens skymrande stillheit. Eit velsigna minne før heile live kan ei slif stund i jædreheime bli te; aa kan hænde infji mindre ferde te fyrkja aa fyrkjegaren, der gamlefólke ðing æ haade døifte aa funfirmerde, der ðei æ vigde sammen, aa teslutt ha sønne den siste kvila. ðette æ nofo taa ði so jere at ei norgesjerd kan ha slif stor betydning før mange taa us.

Um engon infji traf te aa ha slægtninga at i bygdu, so skulde ðæ no vera rart um'n infji raakte paa nokon so kunna førtæljja nofo um ðette, so kunna bli te hugna før baade hono sjøl aa andre. Før ðen so reint ha gløimt aa tala norfk kan ðæ væl bli lite traatt aa koma ette alt ðette mæ slægte. Men mō faar haape at ðei so æ taa norfk ætt vil lære se so mykji taa spraafe, at nær ðei sfa te aa gjeste ho gamle mor, so kan ðei tala ve ho paa hennes eie maal. ð den siste ti ha ðæ no vilt se ei upvakning i interessje før ðæ norfke spraafe, aa mykji taa ðæ beste fólke, baade her aa i Eurova, æ komne ette ði, at aa kunne eit taa ðei skandinaviske spraafo, æ ðæ sama som aa ha mykji slin te ein stalt aa ein rikdom so stor at'n gøtt kan taale lifning mæ ðæ so nofo anna land el spraafe kan syne fram.

Før reiten so skulde no infji spraafe skramme nokon fraa aa reise. Ette alle ðessa turistadn so no i 50 aar ha reist i ijsno dalen, so æ ðæ so mange so ha lært se lite engelsk at ðæ nok bli ei raa, aa ifraa ðen ti, ðø fraa Tonsaase faar sjaa snøtappadn i nor aa te ðø paa tebakervægen ser diffan tebakervør aa sæste sama syne i erindringen, so sfa heile ferde bli so

eit grøst gjestebø, te hugna aa velsignils — eit taa ðei venaste aa beste minno so live ha hatt aa by paa, aa so ðæ kan vera gøtt aa tænkji tebakervør paa nær eigong ðei myrke dagadn kjæm.

ðet kan væl vara ðei so sijnast at ðæ bli væl mykji Valdris i ðæ e har o jeia, at ðæ æ fare før at mō kan bli før inneslutta aa einhynte ve aa berre tala aa tænkji Valdris. Men ðei maa no infji tru at mō paa nokon vis snivyrde ðei andre bygdelago el ðæ gamle jædrelande, før ðæ at mō i kvæld halde us mejt te vor eie bygd. Nei e trur no ðæ e, at ðen so lære aa sæta pris paa Valdris aa Valdrijadn, har ðei beste førutjætningadn før aa kunne værdjæta ðæ so æ best hjaa ðei andre bygdo aa bygdelago mæ. Her eit par veko se møtte e ein taa sønidu has Osul Torrison i Manitowoc. E viste at han ijor hadde reist ijsno Valdris aa sporde'n fo han sijnst um Valdris aa Valdrijadn. „Jau“ sa'n, „No førstaar e gøtt fo ein gamal Valdris tor Valdrijsjettlemente ve Manitowoc sa daa e va ein jmaagut: ðen so ha vøre i Valdris aa infji sijnst um Valdris aa Valdrijadn, han æ aa bli ein tull, sa'n.“ Na ðette kunna væl gøtt avendas paa outrent alle ðei andre bygdelago mæ. Anti mō no æ Hallinga el Valdrija, Gudbrandsdøle el TelemarKinga, so ha mō aa bygde vor so mykji tesællist, at ðæ infji æ so store sarin før at mō sfa koma reint ifraa hinan.

E kjæm te tænkji paa eit lite digt taa Jørgen Mo, so mō las før gamle Trond Bothne i Decorah, daa e enno va ein jmaagut:

ðet lysned i skoven, da iled jeg frem,
snart stod jeg hvor bækketupet skraaned.

Jeg saa den vide bygd, jeg saa mit kjære hjem,
jeg saa hvor de fjerne aaser blaaned.

Jeg saa de brede fjorde der skar sig ind i bugt,
og elven saa jeg blinke og krumme sig saa smukt —
jeg længtes til de søllyse sletter.

Og dog var det atter som den sollyse li
 vilde blidelig holde mig tilbake,
 som om den bag mig hvist: Forlader du min sti,
 for ned i folkvrimmelen at drage?
 Ak, skoven og fjeldbandet havde i mit sind
 for første gang fuset sin vemodstanke ind —
 saa siden jeg glemmer den vel aldrig.

Thi ofte, naar jeg gaar i den myldrende by,
 i de bonede, skinnende jale,
 den samme hvisten lyder saa hønlige, saa bly,
 fjernt henne fra min barndoms grønne dale.
 Da griber mig en længsel til skov og til fjeld,
 jeg hører atter bjelder og lurlok ved kvæld,
 og sus gennem skjeggede graner.

No meinte e, at daa Mo skreiv dette jo hadde'n i minne
 Tonsaasen, der dæ sjøste utjøn neaaver dalen øpna se. Nei
 meinte ein Telemarking, dæ va ei stan oppi Telemarken jo
 passja jo akkurat te dæ jo digte beskriev; aa dæ maatte ha vøre
 Telemarken han meinte. Mø spurde jo Bosthne um dette. Han
 sa at ette has førmeining va dæ nok forkji Valdriis el Telemar-
 ken, men Hølc Sogn paa Ringerike jo Mo her sigta paa. Na
 nær dæ kjæm te dæ gamle fædrelande vort, jo trur e nok dæ
 at forkji Valdriisa el Sogninga, Hallinga el Saringa, før dæ
 at dei hjem samer iblant aa jvalle um bygde si aa folk sit, at
 dei disjør bli mindre varme um hjarta nær dei yngji mæ
 Garborg:

Gud signe Norigs land,
 kvar heim, kvar dal og strand,
 kvar lund og lid.
 Kan lat det aldrig døe,

han verje bygd aa øy,
 han verje mann aa møy,
 til ævleg tid.

Dæ æ no jo mykji jo kjæm i hugen aa jo ein kunna vara
 frista te aa tala um ve ei slik leilighet jo denne: um 1914, um
 dæ jo mø taa Valdriisætt æ skuldingne dæ gamle jo væl jo dæ
 nye lande vort, um valdrisskaraktarn jo han ha arta se baade
 her o i heimbygdn. Men e kjæm te aa tænkji paa fo han ja,
 ein gamal aa jæve vænn, daa e bar me ille aaver dæ at e hadde
 løvt aa tala her i kvæld: „Du ska alder bry de,“ ja'n. „Dei
 ha høirt manga daarliga talo før deroppe i Minneapolis. Men
 dæ æ ein ting e vil læggji de paa hjarta: dæ jo æ aaver 20 mi-
 nuta æ før dæ meste taa dæ vonde, aa nær du ha tala jo længji
 ska du sæta de—resjo daa inkji førsamlinge alt ha bedt de jera
 dæ.“ Disjør vil e no be um undskyldning før dæ at e ha takt
 meir ti enn e hadde tænktt aa jera, aa jo vil e takke før me, aa
 før at dø ha hatt tølmodigheit mæ ein stakkar, jo ha vøre jo
 ubluge aa tala te dikkan paa eit maal, jo dø alle kan
 mykji bære en han.

Beretning om Valdriisstevnet.

Dette hefte er betydelig større end almindelig, og det kom-
 der deraf at vi leverer, som ekstra læsestof, en beretning om
 Valdriisstevnet. Det forholder sig saa at bladets vigtigste støtte
 er Valdriislagets medlemsliste. Paa saa undtagelser nær,
 holder alle dets medlemmer bladet, og skjønt „Samband“ især
 gennem det sidste aar stadig har faat større og større udbre-
 delse blandt andre bygdelags medlemskab, er det dog endnu
 Valdriislaget som især skaffer midler til dets drift gennem dets
 folks kontingentpenge. Det blir især Mr. Hansons tale, der
 er i Valdriismaalet, og den egentlige beretning om mødet, som

udgjør hvad man kan kalde extra særstof af interesse helst for Valdriserne. Men Hansens tale er dog værd at læse for enhver bygdelagsmand. Hon. G. L. Helgesens tale, er saa almindelig i sin anvendelse paa det norske folks stilling og opgave, at den bør ikke ansees som hørende under Valdriser-nes særafdeling, men som en tidsmæssig henvendelse til vort folk, som vi er meget glade over at kunne byde vor læsefreds.

* * *

Valdrisstevnet var iaar begunstiget af det deiligste veir — rent et sommerveir med næsten trykkende varme. Efter at ha brugt eftermiddagen om lørdagen til det altid hyggelige samkvem, med at hilse og samtale, samt at bivaane forretningsmødet, blev dørene aabnede til den prægtige, særdeles vakker pyntede spisesal. Ark Auditoriums festivitetsaal er vel omtrent det hyggeligste og bedst udnyttede lokale i byen til at holde banketter, og lignende affærer i. Den store forsamling af glade og feststemte, staute mænd og kvinder og ungdomme, samlet om de blomstermykkede borde, med væggene dekorete med smaa norske flag, udgjør et ret imponerende syn, som gjør det til en glæde at saa lov at tælles blandt saa værdigt et folkefærd; og den tankefulde tilskuer blir stemt til haab og tro paa store ting som følge af sine landsmænds virke i deres nye hjem. Mængdetallet af gæster var iaar noget større end ifjor og bordene, der var sat til 400 deltagere var vel fyldte. Som almindelig ved disse gæstebøer var hovedretterne norske. Der var leffe, fladbrød, spekekjød, kjødboller, gammeloft, og især rjummegraut, og en oversflod af andre gode ting. Under maaltidet, som begyndte et kvarter efter syv og varede noget over en time, spillede stykker af et lidet orkester.

Efter at gæsterne havde forsynet sig af retterne, slog for- manden til lyd og i saa ord overgav festlighedernes fortsættelse i kjømeistarens hænder. Denne var Professor John Dahle,

musik- og sanglærer ved de to norske presteskoler i twillingbyerne. Herr Dahles egne maade at lede programmet paa var, endog for Dahle selv, særdeles heldig og underholdende, og ifjort han i flere aar har fungeret som Valdris gæstebøernes ceremonimester er hans for leiligheden forfattede sange og vittige indledninger til talerne, og morsomme indfald og smaa regler, altid splinternye og helt overraskende og overrumpende. Først blev bibliotekar J. C. M. Hansson fra Chicagos universitet foreslået som den der skulde holde talen paa Valdrismaal. Han er søn af gamle lensmanden i Nordre Murdal, og enhver kan se at han holdt en god tale, der, som den lange række af festtaler i dialekten, klart viser dette bygdemaalstrinlighed til at gi udtryk for de fint afpassede vendinger og den nøiagtige skjelsen som forekommer i en formfuldendt tale. Hr. Hanssens tale er andetsteds trykt i sin helhed i dette nummer af **Samband**. Kongresmand G. L. Helgeson fra Milton, N. Dak., hvis far er kommen fra Rogn i Wang, holdt den engelske festtale; men han indledede den med nogle minutters foredrag i godt og rent Wangsgjælding sprog. Hon. Helgesons vakre og vel udarbejdede tale er ogsaa i dette hefte trykt i sin helhed. Sambandets formand blev af kjømeistaren opfordret til at sige nogle ord. Han frembar til forsamlingen, hilser fra medlemmer som ikke kunde være tilstede, deriblandt især G. M. Gjelle og Wm. Ellingbø, som begge var hindret ved sygdom eller svaghed fra at komme. Og han oplæste en hilsen paa rim fra Knut Rjøs, hvilken er trykt et andet sted. Ligeledes oplæste han en skrivelse fra Timan Quane, indeholdende en hilsen fra Sallingmødet i Ulen, Minn. isommer. Den er allerede trykt i No. 52. Dr. J. S. Johnson blev saa foreslået af Rjøgemeisteren, som tog anledning til at indvie forsamlingen i den hemmelighed at Doktoren er forfatter til den bekjendte række breve i „Valdris Helsing“ undertegnet „Per Tur-

bo." Han svarede ved at oplæse et nyt, det vil sige, et hidtil ikke offentliggjort brev fra samme Turbo. Han L. D. Thorpe, fra Willmar, der er Saring, holdt paa opfordring en meget anslaaende tale; og Hallingen Ellenjon fra Osnaabrook, N. D., som forestaar indsamlingen blandt hans sambygdinger til en mindegave til Hallingdal, holdt en tale om indsamlingen. John Eltun fra Northfield, Minn. sang indimellem talerne flere sange. Deriblandt maa nævnes „Sæterliv i Valdris" og „Kan du glemme gamle Norge?" Han gjorde megen lykke med sin sang. Miss Finjeth gjorde forsamlingen den tjeneste at akkompagnere paa piano.

Til at afslutte aftenens program spillede Ole J. Flaten fra Northfield flere ægte, gamle laatter paa sin udmerkede fele og paa sin egne fortryllende maade, og der var intet som bidrog mer til gæsternes nydelse end Flatens spil. Endelig gav Mr. Eltun og Mrs. Bratager en virkelig kunstopvisning i ægte, Valderisk springdans; og Mr. Ellenjon glædede forsamlingen ved at danse en Halling, til Flatens spil. Dermed blev gæstebøet afsluttet, og det var da blevet saa jent at midnatslaget var ikke langt borte.

Til Como Park's picnicgrund drog mange allerede ganske tidlig paa formiddag den næste dag, Søndag, men det var ijer efter middag at det blev folkefyldt derude. Valdriserne holdt først sit 3die stevne i Como Park i 1901. Siden har de mødt her hvert aar Søndagen efter Udstillingen. Veiret var hyperligt, om man ikke skulde klage, at det var lidt for varmt. Der var intet program og ingen formaliteter der, men hver morede sig frit og efter egen vilje. Der var en stor skare folk tilstede, en stor del af dem holdt sig ganske for det meste under pavillionen; men der var klynger og grupper i træernes skygger, og paa præsjet, hvor man saa hen. Med sine madkurves indhold sat ud paa de her og der opjatte borde, eller

ved at anskaffe sig forfriskninger i pavillionens udvalg, gjorde man sig tilgode i hverandres selskab, eller man opsogte eller traf paa venner og gamle kjendte uden ende, i alle fald var det omtrent som der ikke var ende paa de kjendinger man fandt; og skjønt det blev jent før mængden forlod parken, hørte man allevegne at der var dog end flere man skulde hilse paa men mængden var for stor og dagen ikke lang nok til at kunne træffe alle. J. Olsen Quale spillede paa sin fele for en del som syntes de maatte saa lytte til de kjendte, gamle laatter, den unge kunstner glædede dem med.

Det var allerede længe siden „so'gla" da de sidste grupper begyndte at rusle nedover til sporvognene eller at stryge væk i de utaalmodige automobiler. Og saaledes var det 14de Valdrisstevne med sin hygge og nydelse afsluttet.

* * *

Sekretarens protokol fra forretningsmødet:

Efter forudgaaede bekjendtgørelser afholdtes Valdris Sambands aarsmøde i Ark Auditorium, Minneapolis den 7de September 1912.

Klokken halv fire kaldtes mødet til orden af Præsidenten, Prof. A. N. Veblen, som ønskede alle tilstedeværende velkommen og i korte træk skildrede Sambandets opgave og udvikling.

En nominationskomite udnævntes af præsidenten, med mødets bifald, og bestod af Sam Thompson, Mt. Goreh, Wis., J. C. M. Hanson, Chicago, Ill. og Halvor Bjørge, Kenjeth, Iowa.

Sekretaren rapporterede i egenkab af Sambandets kassjerer.

Formanden fremlagde regnskab over de penge som var gaat gennem hans hænder som bestyrer for Samband; og D. A. Saint, kassjerer for Samband Publishing Association fremlagde regnskab over tilstanden af selskabets kasse.

En revisionskomite bestaaende af H. E. Ingvaljon, M. N. Weblen og Th. Swennes udnævntes til at gennemgaa disse regnskaber.

Planen for fællesorgan som forelaa fra bladkomiteen der var valgt af bygdelagenes fællesmøde ifjor høst, blev tilstemt.

Rapport om planen for bygdelagenes folkefest i tvillingbyerne, 17de Mai 1914 blev oplæst og godkjendt, og det besluttedes at Prof. Weblen fremdeles repræsenterer Sambandet som medlem af arrangementskomiteen.

Hilsener fra E. N. Hjelte og Wm. Ellingbø til mødet frembragtes af formanden.

En skrivelse fra Nordmandsforbundet blev fremlagt, og det besluttedes at Valdris Samband indmelder sig som medlem af Forbundet.

I anledning den udstilling, som i 1914 tænkes afholdt i Norge blev det besluttet, at Valdris Sambands styre hemyndiges til at tage saadanne skridt den sag angaaende, som det finder hensigtsmæssigt.

Nominationskomiteen indstillede følgende for valg paa embedsmænd:

Formand: M. N. Weblen.

Viceformand: Bendix Holdahl.

Sekretær-Kasserer: M. W. Sundheim.

Medlemmer af styret: O. N. Gain, Harald Thorjon, Ole Rood. Alle blev enstemmigt valgt.

Tanken om en mindegave fra Valdris Samband til hjembygderne i Valdris, blev fremholdt, og der besluttedes, at en komite paa 6 medlemmer, en fra hvert prestegjæld i Valdris, udnævnes af presidenten, for at udarbejde en plan og fremkomme med indstilling denne sag angaaende.

Besluttet, at sekretæren paalægges at sende det her i byen forsamlede Gudbrandsdalslaget hilsen fra Valdris Samband. Mødet hævet. M. W. Sundheim, sekretær.

Hilsen fra Gudbrandsdalslaget Sept. 7, 1912.

Valdris Samband, Ark Auditorium.

Life born leifar best
i fred og søme saman;
daa vert det fagnad og hugleg fest,
og ingen finn seg framand.
Mangt dykk hev av gjævt og gamalt slag
som det bydyt dykk i dykkart bygdelag.
Me vonar, dykk kjenner det i dag,
at mann er mannens saman.

Med bedste hilsing aat alle

Fraa Gudbrandsdalslaget.

Svar Olstad, sekretær.

Helsing til Valdrisgjesteboet 1912.

Tone: S Rosenlund osv.

Væl møtt alle o vælfomme vær
No att te Valdrisstevne;
Dæ i vort jarta har fytø rang
Te træffø venne o fjennte.
Dæ letna i vort finn o aaud
O jarta raffar banka,
Ner mō fjørnyø venstfabs baand;
Daa vakna glae tanka.

Mø helsast her mæ mujit o sang
Paa vore fædres maalø,
Dæ i vort jarta har fytø rang
O klingø kraftigt so staalø.
Syng dō, mæ mot o liv o lyst!

So dæ paa tonens vinge
 Aan svæbø te den norjke kjst,
 Vort jølk ei helsing bringe.

Mø æ beværtæ so gøtt idag
 Paa desje gjeftebøe,
 Mæ mat o driffø taa bejstø slag
 So kontant pæing kan kjøpø.
 Dæ va so mange rette at
 Derunde bore hugna.
 No styrismenna, o alle, taff
 Jør gøtt sambær o hugna.

Knut Rjøs.

Fagerliens Tvillinger

eller Sverdagslivet. Af Pastor Olav Reisdal, Chetek, Wis., 1912. Forfatterens forlag, 25 cents. — Denne samling af 57 digte tar sit navn af det indledende stykke, som er en fortælling, i bunden stil, taget udaf norj-amerikanske forhold. Baade fortællingen og de øvrige digt har en egen friskhed og livlighed, som lokker læseren til at holde paa til alt er læst. Der er liv i disse sange, men man faar ikke lov at glemme det underliggende alvor som er sjælen i den lille bog, som først og fremst er en talsmand for forbud mod rusdrifftrafikken. Vi kan frygt anbefale denne digtsamling baade til gamle og unge. Den kan saaes hos forfatteren, portofrit tilsendt for ovenstaaende pris. Det er at haabe at han faar ret mange bestillinger. Ved at kjøbe bogen gjør man vel mod forfatteren, men mest mod sig selv og den freds som faar læse bogen.

Rettelje: I „En Amerika Rejse i '49," No. 52, side 384, bør 1857 rettes til 1851. Side 393, No. 53, 1874 skal være 1847.

Riste over bygdelagene,

med først hvert lags formand, dernæst dets sekretær:

Valdris Samband, A. A. Beblen, 3109 Oakland Ave., Minneapolis, Minn.; A. M. Sundheim, Minneapolis, Minn.

Telelaget, A. A. Trovaten, Fargo N. Dak.; S. B. Salverjon, Fargo, N. Dak.

Hallinglaget, Dr. Olaf Th. Sierping, Fergus Falls, Minn.; Prof. J. P. Hertzgaard, Kindred, N. Dak.

Knudsøslaget, G. S. Strøm, Hillsboro, N. Dak.; D. D. Enestvedt, Sacred Heart, Minn.

Gudbrandsdalslaget, Rev. L. P. Thorkveen, St. James, Minn.; Ivar Olstad, 1302 Washington Ave. So., Minneapolis, Minn.

Trønderlaget, konsul G. Wendete, Grand Forks, N. Dak.; Prof. J. Dorrum, Fergus Falls, Minn.

Nordlandslaget Rev. J. A. Johansen, Spicer, Minn.; Julius Bauman, Carlton, Minn.

Sognalaget, Rev. J. A. Urnes, Osage, Iowa; Prof. S. P. Ronnei, 1407 W. 5 St., Sioux City, Iowa.

Selbulaget, A. O. Serum, Halstad, Minn.; D. G. Uglem, Princeton, Minn.

Vosselaget, Rev. A. Ziftedal, Northfield, Minn.; L. L. Torgerjon, Kiefter, Minn.

Satesdalslaget, Bj. Bjørnaraa, Starbuck, Minn.; G. Grundesen, Twin Valley, Minn.

Nordfjordlaget, Rev. R. J. Meland, Lodi, Wis.; Rev. R. Anderson, La Crosse, Wis.

Landingslaget, G. A. M. Steen, Northfield, Wis.; C. G. Beck, Lake Preston, S. Dak.

Lotningslaget, John C. Gran, Spring Grove, Minn.; M. P. Thune, 2247 Fillmore St. N. E., Minneapolis, Minn.

Fsterdøslaget, N. T. Moen, Fergus Falls, Minn.; Ole Høiberg, Kathryn, N. Dak.

Søndmørslaget, Dr. G. Fjelbe, Abercrombie, N. Dak.; Rev. T. Nørstad, Dwight, N. Dak.

Mjøsenlaget, Th. Gundersen, Beloit, Iowa; O. M. Onsum, Highwood, Ill.

Hadelangslaget, L. A. Walby, Hudson, Wis.; Per Jacobson, Hudson, Wis.

Solunglaget, Amund Østmo, Grand Forks, N. Dak.; E. M. Berg, McIntosh, Minn.

Sigdalslaget, G. L. Brattellien, Rothsay, Minn.; G. L. Hagen, Crookston, Minn.

Wisconsin Telelag, Rev. S. E. Urberg, Blair, Wis.; John Feland. (Afdeling af Telelaget.)

Iowa Telelag, Rev. A. J. Torgerson, Lake Mills, Iowa; T. G. Tweed, Lake Mills, Iowa. (Afdeling af Telelaget.)

Tinjølslaget, Halvor Degaard, Oldham, S. Daf.; Lars Stenfon Oldham, S. Daf.

Lars Stenfon, Oldham, S. Daf.

Sundals-Østfaldslaget, C. G. Fladwed, Lake City, Minn.; O. J. Gravem, Towner, N. Daf.

Hårdangerlaget, S. S. Iweit, Albert Lea, Minn.; S. A. Jordahl, Siouy Falls, S. Daf.

Stavangerlaget, Rev. C. J. Eastvold, Jewell, Iowa; Berthel L. Bellefon, Jewell, Iowa.

Søndhordlandslaget, Rev. L. D. Thorson, Eagle Grove, Iowa; Oscar Østrem, Jewell, Iowa.

Vinger, Odalen og Gidsfogen Samlag, J. E. Jacobson, Dazeh, N. Daf.; Christian Chr. Lund, Keenah, Wis.

Hordalag (Horder og Bergensere), N. S. Hoffstad, Augsburg Sem., Minneapolis, Minn.; Roy Eide, 2414 4th St. N., Minneapolis, Minn.

Minneapolis Telelag, Hans Erickson; T. O. Dahl (Afdeling af Telelaget.)

Søndfjordlaget, Rev. J. Nedal, Gendrum, Minn.; Prof. J. L. Nydahl, Minneapolis, Minn.

Tvillingbyernes Stavangerlag, B. A. Clepp; Alfred Absem.

* * *

Abonner paa Samband.

Klip ud nedenstaaende blanket, fyld den ud med dit fulde navn og adresse og send den, med en dollar til

Samband, 322 Cedar Ave.,

Minneapolis, Minn.

Til Samband Publishing Association,

322 Cedar Ave., Minneapolis, Minn.

For vedlagt en dollar send Samband et aar til:

(Navn:)

(F. D. :)

(Husnummer i by:) (Stat)

DEN KATOLSKE FARE.

Bogen om Gustav Adolf og Trediveaarskrigen og den katolske Fare i Amerika, af A. Fryxell, Dr. H. G. Stub o. a., indb. \$1.00, heftet 75 cents, portofrit, faaes ved at skrive til udgiveren, Rev. E. Jensen, 2516 14th Ave. S., Minneapolis, Minn. — Paa det kraftigste anbefalet af U. S. Senator Knute Nelson og kirkebladene.

Norwegian-American.

Et norsk-amerikansk nyhetsblad i det engelske sprog, tillegnet den opvoksende slegt.

Bladet indeholder nyheter af særinteresse for de norske i Amerika. Dets opgave er at vedligeholde blandt Norges udvandrede sønner og døtre og deres børn en interesse for det store og gode i deres forfædres kultur.

Statistiske undersøkelser i Minneapolis viser at de skandinaviske folk taper sig bort i det amerikanske folk hurtigere end nogen anden indvandrede nation.

Medens denne folkeblending gaar for sig, skal vi tilade al interesse for fædrelandet at utdø? Eller skal vi, som normannerne i Frankrige, sætte vort stempel paa dette lands historie?

Senator Swanson, av Virginia, som er af svensk afstamning, har endnu en varm forkjærlighet for det svenske folk, endskjønt hans forældre kom til dette land for omtrent 300 aar tilbage.

Skal vore børns hjerter slaa varmt for vort gamle fædreland i de kommende tider, saa maa vi ikke lade deres interesse utdø med deres kjendskap til det norske sprog. Ved at vedligeholde vore børns interesse i det norske folk kan vi ogsaa haape at vedligeholde deres kjendskap til det norske sprog.

Det er ad denne vei at "Norwegian-American" arbeider. Der er en mængde unge folk som nu læser bladet med største interesse. Dine børn vil gjøre det samme. Prøv og se! Skriv efter frit prøvenummer.

Dept. C. Mohn Printing Co., Northfield, Minn.

Valdris Samband.

Embedsmænd og styre:

A A VEBLEN, President, 3109 Oakland Ave., Minneapolis, Minn.

BENDIX HOLDAHL, Vice President, Roseau, Minn.
A. M. SUNDHEIM, Secretary, 3205 Park Avenue,
Minneapolis, Minn.

O. A. HAIN, Minneapolis, Minn.

HARALD THORSON, Elbow Lake, Minn.

OLE ROOD, Minneapolis, Minn.

Lutheran Publishing House

NORTHWESTERN BRANCH

719 Hennepin Ave. MINNEAPOLIS, MINNESOTA.

Vi har paa lager komplet udvalg af bibler, salmebøger og god literatur baade i det engelske og det norske sprog. Skriv efter katalog, der tilsendes frit. Skriv til vort Decorah, Iowa hus for pris paa indbinding af bøger, tidsskrifter, osv.

Hvem er Hvem?

Haandbog over Samtidige Norske Mænd og Kvinder.

Tar sigte paa at være en let haandbog over kjente Norske Samtidige Mænd og Kvinder. 261 sider, pent og godt bind. Sendes portofrit hvorsomhelst for.....\$1.45

Aschehousgs Lomme Atlas over Norge.

Karter, beskrivelser og idetbeletaget en noksaa fuldstændig atlas. Af interesse for alle som er interesserede i Norge og ikke har en saadan. Indbunden, portofrit til hvilkeusomhelst adresse.....\$1.00

SEND ORDRE TIL

The Free Church Book Concern

322 Cedar Ave., Minneapolis, Minn.

PIANOER og ORGLER

Ikke for at vise frem noget billede, men for at faa tilladelse til at henlede Deres opmerksomhed paa vort store lager af instrumenter, da det vil interessere enhver musikelskende.

Skriv efter vor katalog og nævn hvad som ønskes, piano, pibeorgel, kapelorgel eller husorgel. Nævn "Samband".

Northwestern Music House,

CARL RAUGLAND

520 - 2nd Ave. S., Minneapolis, Minn.